Lutherrózsa

A Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, amely az információáramlást és a lelkiséget kívánja segíteni. Alapítva Urunk 1992. esztendejének adventjében. Megjelenik kéthavonta. Kapják a gyülekezet tagjai, Tata vonzáskörzetének evangélikussága és az érdeklődők. Készült: 1000 példányban.
Kiadó/Szerkesztő: *Franko Mátyás* tatai evangélikus lelkész TEL./FAX: **34-487-834** Drótpostacím: **frankom@t-online.hu**

XIV. évfolyam

2006. Húsvét

„Feszítsd meg!“

Nagyot fordulna a világ, ha a jó győzedelmeskedne. De mindennapjaink tapasztalása mintha mást mutatna. Úgy érezzük, a hétfejű sárkány kilépett mesekönyves világából, s döbbenetes valóságként riogat kicsit s nagyot. A lángokádó szörny, melynek minden fejéből pusztító láng csapdos ide-oda életünk búzamezején, mintha nem találna ellenfélre. Néha reményteljes királyfiak küzdenek értünk, kardjukkal elszántan lesújtanak, de a sárkány levágott feje helyett 7 új másik nő... Miért a rossznak, a rombolásnak ez a szépet megfojtani akaró burjázánsa?

Ismerős a megállapítás: a történelem ismétli önmagát –, kár, hogy az ember rendre nem tanul belőle. Pedig ha arra gondolunk, esztelen háborúk pusztításában hány építészeti remekmű, hány csodálatos templom dőlt romba, akkor lelkünk a szemünket hamar könnyre szorítja... s akkor még nem szóltunk a képzőművészet lenyűgöző alkotásairól, s könyvek millióiról, melyek tűzre hányattak.

A jót, az Isten adományát az ember ellöki magától...

A teremtett világmindenség egyre szűkebbé váló otthonában a Földön, az utolsó, Ádámkorabeli emlékeztető „paradicsomcseppek“ is az ember mohóságának martalékává válnak. Kivágjuk az őserdőket, hogy adminisztrációs teljesítményünkkel ámulatba ejtsük önmagunkat, s elhiggyük, az ember nagy gondolatai fontosabbak, mint az Isten szeretete, miközben az kultúránk a szemétdombon köt ki.

„Feszítsd meg!“-akarat nyilvánul meg mindenhol, ahol nem az életre mondanak igent. Abortusz-sikolyoktól visszhangzik a világ, de az emberek lelkiismerete továbbra is néma, s így válik gyilkos és áldozat eggyé. Diákjaim megmosolyogják a középkori naiv elképzeléseket a Halál táncáról, miközben irodalmi szimbolikus intellektuális bravúrt sejtet a „sötétközépkoros“ haláltáncos üzenet: azt hiszed, hogy »még« élsz, pedig »már« halott vagy.

De a halál kultúrájának áldoznak egészséges testek százmillióri, amikor szabad akarattal füstöt nyelnek... pedig filter ide vagy oda, egyetlen szippantással 4000 különféle méreg kerül a tüdőbe. S akkor a „drogkultúráról“ még nem is beszéltünk. Hogyan lehet kultúra az, ami rombol? Hiszen a latin „cultura, cultus“ szavak is művelést, ápolást, nemesítést, díszt és ékességet jelentenek? A kultúra „mássága“ csak addig elfogadható, amíg építi az egyént és a közösséget, jót ad/közvetít testnek és léleknek.

A ma embere kezdi elveszíteni nyelvét, s ezzel együtt készségét is, hogy életét önmaga irányítsa, jobbítsa. Pál apostol mondja: „Aki nyelvét meg tudja fékezni, egész testét uralja az.“ Tessék csak belehallgatni az ifjaink „kommunikációjába“! Az ő csiszolt nyelviségük alapozná meg a kommunikációs érzékenységüket, hogy meghallják szüleik, nagyszüleik majdani segélykiáltását. Bizony, bizony mondom néktek: nem fogják meghallani, mert már most látván nem látnak, s hallván nem hallanak...

De „feszítsd meg“-et kiáltanak álértelmiségiek oktatásügyi bársonyszékekben, amikor az információ mindenhatóságát hirdetik, s annak bálványimádását oktatják már óvodáskortól... És a nevelés? A legnemesebb cél mindig is a lélek növelése volt, ehelyett pedig gyermekeink lelki hízókúrára kárhoztattak, információs szeméttel tömik őket, ha éhesek, ha nem! Csoda-e, ha nincs étvágyuk a szépre és a jóra? Az lelki tespedtség jelei már látszódnak! A lélek elterül az anyag langyos mocsarában, s mérsékelt vagy terhelhetetlen gerincű személyiségek képződnek...

Foto: frankom

Ki állíthatja meg a Sárkány 21. századi diadalútját?

Sokszor kétségbeesünk, s tehetetlenségünket igazolandó nyugtázzuk: hát ilyen a világ. Tényleg nem tudunk tenni semmit ellene? Pál bilincsekbe verve a szabadságról zeng himnuszt! Mi pedig megtehetnénk, hogy időt és fáradságot nem kímélve az Isten tisztaságát, szépségét életigenlő akaratát suttogjuk gyermekeink fülébe édes titokként, de nem tesszük. Ehelyett fröccsentett műanyag vackokkal, illúziót-közvetítő elektromos csodagépekkel vesszük körbe gyermekeinket, melyek zaja nem engedi, hogy meghalljuk őszinte kérdéseiket Istenről, emberről. S ha mégis eljut fülünkbe a kérdéseik kérdése Életről és Halálról, akkor megalapozottnak hitt egymondatos igazságainkkal taszítjuk őket vissza az anyagvilágba... még néhány alkalommal megpróbálnak felállni civilizációs tolószékeikből, de rutin-válaszaink szép lassan kiölik a szívükben-lelkükben őszinte vágyakozásukat az Isten után, s maguk is elhiszik, hogy járni és futni képtelenek.

„Feszítsd meg!“ – követelte a nép Pilátus előtt. „Ne feszítsd meg újra!“ Kéri az Isten 2006. Húsvétján. Reménységünk a gonoszság, a bűn megállítására csak egy lehet: a húsvéti titok Jézusa. Őt kell szólnunk és élnünk kicsik és nagyok előtt, hogy kegyelme révén feltámadásunk legyen majd akkor és ott, s hétköznapjainkból az istenes életre – már itt és most.

fm

Adójának 1 %-val támogassa továbbra is iskoláinkat, szeretetotthonainkat, karitatív munkánkat!

Evangélikus Egyházunk APEH kódja: 0035

Barátainak, ismerőseinek, rokonainak figyelmét hívja fel szép céljainkra! *Keressen segítő társakat emberbaráti szolgálatunkhoz!*

KÖSZÖNJÜK!

Itt köszönjük meg mindazoknak a támogatását, akik a **„Tatai Evangélikus Kistemplomért Alapítvány“**-t 1%-os felajánlásaikkal támogatták. Az így befolyt összeg a 2005-ös esztendőben

255.057 Ft

volt. *Nagylelkű támogatását, segítségét köszönjünk!*

Gyülekezet Vezetősége

Kedves Testvérem!

Húsvét ünnepe közeledik, a kereszténység legnagyobb ünnepe. Az első Húsvét hajnalán olyan esemény történt, melynek hatása azóta is tart. Van, aki elutasítja, van, aki elfogadja az Isten Titkát: *Jézus Krisztust*. Egy bizonyos: közömbösen csak az fordítja el fejét az evangéliumok üzenetétől, aki az élet más területével kapcsolatban is érdektelenséget tanúsít. Pál apostol írja: *„ami a zsidóknak botrány, az a görögöknek bolondság, nekünk pedig megtartó erő.“* A ma embere is megoldások után vágyakozik, de mivel csak a választok nagyívűségével és szépségével találkozik, egy idő után belefárad a keresésbe. Aki már volt lelki próbában, krízisben, tudja, mit jelent a reménytelenség, az elhagyatottság érzése.

14. évfolyamunk nyitó számában több cikk a hivatás gondjait és örömeit tárgyalja. Hivatás alatt a régiek a „klasszikus“ hivatásokra gondoltak: *orvos, pap, tanár, katona.* Korok és hatalmi helyzetek mindig másként hangsúlyozták az adott hivatás társadalmi presztízsét, de mindenki tudta: *a közösségnek komoly szüksége van ezekre az elhívatott emberekre.*

Szomorúan írom le a tényt: válságban vannak a hivatások. Sajnos nem csak a klasszikus „négyes“, de mivel az ő életükre jobban rávetül a nyilvánosság reflektorfénye, ezért könnyebben megláthatók a negatív változások.

Miért a lendületvesztés? Mert önmagunk „odaadása“ mindig áldozatot kíván. Ez természetesen nem képzelhető el hit, meggyőződés, szeretet nélkül, melyek nem megvehető vagy gyorsan beszerezhető árucikkek, hanem szintúgy önfeláldozást igényelnek – az előző generációktól. Elméletileg a keresztény ember nem lehet válságban, de Ézsaiás próféta is leírja: „Megfáradnak, a legkiválóbbak is meglankadnak...“

Milyen megoldás kínálkozik a megújulásra mindazoknak, akik segítő foglalkozásuk mindennapjaiban meglankadnak? Másoknak hogyan sikerült? Mibe, Kibe kapaszkodtak? Erről olvashatnak a következő oldalakon.

Végre itt a Tavasz, s illatával, melegével a megújulás csodáját hozza elénk. Erőt nyerünk belőle. Kell is, amikor előttünk álló feladatainkra tekintünk. Május elején indul szokásos ruha-segélyakciónk a luxemburgi testvérgyülekezettel együttműködve. Elkezdtük a felkészülést, hogy méltóképpen megünnepeljünk gyülekezetünk legújabb kori megalapításának 80. évfordulóját. Születésnapunkra, augusztus 19-én orgonát szeretnénk szentelni. Ennek megvalósulása érdekében „orgona-jegyeket“ bocsátottunk ki, melyek városunk több pontján megvásárolhatók. Szívesen fogadunk minden támogatást. Isten áldja meg segítőinket!

Húsvét van. Isten szenvedésének diadala. Ezért az Élet örömünnepére hívogatok minden Testvéremet. Adjunk lehetőséget önmagunknak, hogy átélhessük Húsvét evangéliumának örömét! Tapasztaljuk meg a közösség erejét, az együtténeklés és imádkozás liturgikus szépségeit!

Önökre és szeretteikre gondolva, imádságos szeretettel, áldott, kegyelemteljes Húsvéti Ünnepket kívánok!

HÍREINK

Egyházközségünk ebben az esztendőben ünnepli 80. születésnapját. Ezt a különleges évet több esemény is jelzi, melyekre szeretettel hívom fel testvéreim figyelmét – már most. Június elején a meghirdetett rajzpályázatunk eredmény-hirdetése lesz, **augusztus 19-én szombaton de. 11 órakor** orgonaszentelés és istentisztelet, melynek szolgálatát egyházkerületünk püspöke *Ittzés János* végzi. Ugyanezen a napon délután T*óka Szabolcs* orgonaművész tart bemutató koncertet. Erre az ünnepre a joensuui és a luxemburgi testvérgyülekezeteinkből delegációkat várunk.

Egyházunk törvényei szerint minden hatodik esztendőben – ez most a 2006-os esztendő – tisztújítást kell tartani. A választások megtörténtek, felállt az új presbitériumunk is. A presbitérium javaslatára *Farkasházi Ferencné* (Klári néni) és *Szily Györgyné* (Rózsika néni) testvéreinket örökös presbiteri tagoknak választottuk meg.

Luxemburgi testvéreink szorgalmas gyűjtőmunkájának köszönhetően idén is megrendezzük ruhasegély-akciónkat. A lebonyolításra május első heteiben kerül sor, a szokásos feltételek mellett. A jó rend érdekében gyülekezetünk kántoránál lehet érdeklődni.

Gyülekezetünk február elejétől elérhető honlapját folyamatosan fejlesztjük. Gyülekezetünkről aktuális információkat a http://tata.lutheran.hu weblapcímen találhatunk.

Szajki Mihály és családja gyülekezetünknek stóla-szettet ajándékozott, melyet lelkészünk böjt 3. vasárnapjától használ – presbitériumunk döntése alapján. Isten áldja meg az adakozókat, s a megadományozott gyülekezetet!

Konfirmációi vizsgára négy kistestvérünket bocsátunk **május 27-én** (utolsó szombat) du. 4 órakor. Másnap **de. 10 órakor konfirmációi istentisztelet.** Hordozzuk őket imádságban!

Ünneplő gyülekezet! Szépeket mondani kértek fel engem erre az alkalomra, de én inkább igazakat szeretnék szólni. Úgy gondolom, ami igaz és őszinte, az egyben szép is. „Három a magyar igazság“ – tartja a szólás, „s negyedik a ráadás“... hadd vegyem hát elő tarsolyomból ezeket.

Az első igazságom így hangzik: „Ha valaki a művészetet pártolja, mindenkit pártol.“ Mert támogatásával nemcsak a művészeti életet pártolja, nemcsak a művésznek ad, hanem önmagának, s önmagán keresztül másoknak is. Azt hallani manapság a médiában, hogy „hiányzik a mecénási kultúra“ – én pedig azt mondom, a kultúra hiányzik. S ha van igazi kultúra, az teremt mecénásokat. Sajnos a 21. század elején a kultúrálatlanság diadalútját kell átélnünk. Lutheránus múltunk elengedhetetlen része a tolerancia, a másság tisztelete, de nem tisztelem, sőt gyűlölöm, ami rombol. A negatívumot, a mínuszt csak a művészi kifejező eszköztár részének tudom elfogadni. Disszonancia kell, hogy érvényesüljön a harmónia. Tisztelem, szeretem, sőt áldozatot is hozok azért, ami építő testnek és léleknek.

Második igazság: a művészet egészben lát, egységet akar, valóságot keres, fogalmaz meg és lát és természetesen láttat. Ezért művészként alkotni, de a műveket élvezni is kiváltság, hiszen az ember jobban érti a valóságot, aminek megélése tartalmat ad létünknek. Részesévé válni ilyen közösségeknek: áldás.

A harmadik igazság, amit most előhúzok képzeletbeli tarsolyomból tulajdonképpen tény: az itt és most megjelent művészek, a mindenkori *pártoltak,* most a *pártolók, a mecénások* oldalán állnak. A képzőművészet nagylelkű hölgyei és urai alkotásaikkal nem egyszerűen adakoznak, hanem *testvért segítenek.* Ez a testvér nem más, mint a zene, pontosabban a *musica sacra*.

A negyedik, „ráadás igazságom“ önvallomás: Nehéz kifejeznem most azt, amit érzek, a hálát, ami eltölt. Ezért engedtessék meg, hogy összesűrítsem érzéseimet néhány mondatba, miért örülök olyannyira ennek a ma délutáni alkalomnak.

Őszintén örülök, mert jó ügy mellé, egy emberként, első szóra pártfogásukról biztosítottak nemes lelkű művész hölgyek és urak. Ezzel megerősítették bennem azt, hogy jó ötlet volt előhozakodnunk az orgonavásárlás

A felajánlott alkotásokra folyamatosan lehet licitálni az *Angyalok és Tündérek Galériában* (Tata, Hajdú u. 14.) név és cím leadásával 2006. május 15-ig.
NYITVA: H-P: 10^{00}-17^{30}
Tel: 34/481-246 vagy 20/971-5940

Művészek mecénásként

avagy tiszta hangok egy orgonáért

A tatai lutheránusok a 19. század végén szerveződtek – mintegy 300 éves szünet után – újra gyülekezetté. Teljes önállóságukat azonban csak az 1926-os esztendő hozta meg... Erre a számunkra kedves jubileumra Cs. Kiss Ernő fafaragó népi iparművész, Gutay János művésztanár, H. Katona Erzsébet festőművész, Juhász Zsuzsanna divattervező, Nagy Péter festőművész, Nágel Kornél grafikus, Sulyok Teréz festőművész, Szentessy László grafikusművész, Szigetvári Krisztina művésztanár, Vikor Georgina festőművész egy-egy alkotásukat ajánlották fel árverésre, melynek teljes bevétele a Tatai Evangélikus Egyházközség orgonavásárlását támogatja. Az alkotások ünnepélyes átadására a tatai Angyalok és Tündérek Galériában 2006. április 1-én este került sor. Az ünnepség fényét emelendő *Mester András* az Eötvös József Gimnázium 10. E osztályos tanulója Babits Mihály gondolatait tolmácsolta, míg *Bros Stanislav* harmónikáján komolyzenei dallamokkal örvendeztette meg a megjelenteket.

ügyével, hiszen nemcsak a gyülekezet vezetősége, a presbitérium, s az egyháztagok, hanem mindazok, akik egyházközségünk vonzáskörzetében élnek fontosnak, pártolásra méltónak találják elhatározásunkat.

Őszintén örülök ennek az ünneplő, közösségnek. Egy család, az „Angyalok és Tündérek Galéria“ létrehívói fogadtak most be egy nagyobb családot, azokat, akik jó ügy mellett, jó emberként tették le voksukat. Ez a közösség azért létezik, mert mert nemcsak értéket őriz, hanem teremt is. S aki értékteremtő, az értékőrzésre indít, nevel.

Végül hadd szólaljon meg bennem a teológus: ebben a mai ünneplő közösséget a diakónia légköre is. Maga a szó görög eredetű, s szolgálatot jelent. A diakóniai gondolkodás lényege, hogy amit kapok, azt nem visszaadom, hanem tovább adom. S ha jól, s jó helyre adom, akkor ez ismét továbbadásra serkent. Így erősödik a közösség, s a társadalom is.

Szeretném most természetességgel fogadni a nemes felajánlásokat, mégha oly nehéz is. A jobb megértés végett egy tanító képet festenék ide szavaimmal. Egy idős rabbi, aki egész életében tanított, nevelt, hirdette Isten igéjét, élete végén összegzésként ezt mondta: *„Fiaim! Az élet értelme az adás és a kapás. Bolond ember az, aki csak ad, s bolond az is, aki csak kapni akar. Ahogyan az almafa természetességgel fogadja az éltető nedveket a földből, s kérdés nélkül szívja magába a fényét és melegét, ugyanolyan természetességgel kínálja gyümölcsét is.“*

Végezetül, hadd köszönjem meg még egyszer támogató művészeink felajánlásait! Kívánom, hogy amikor reménységünk szerint püspökünk ez év augusztus 19-én felszenteli orgonánkat, akkor megtapasztaljuk a liturgikai kívánalmat: legyen áldott mindenki, aki meghallja, megérti az orgona hangját!

fm

A matektanár

Talán alig vannnak néhányan Tatán, akik nem ismerik Dr. Kálmán Attilát. Neve nem akkor vált ismertté, amikor országgyűlési képviselőnek választották, hanem jóval korábban. A tanári hivatás szépségeiről és nehézségeiről beszélgettem egy olyan emberrel, aki valóban a völgyből indult... s, amikor oktatásügyi államtitkárként magasabbról messzebbre is ellátott, akkor sem felejtette el, hogy peidagogosz, azaz pedagógus vagyis embertársával együttjáró...

Mi jut eszedbe a hivatás szóról?

Az, hogy valaki hív. Akkor van igazán értelme, ha Isten hív. Ő minden népből kihívott egy saját népet, akiket azután visszaküld, mert „a világ fiai sóvárogva várják az Isten fiainak megjelenését". Amióta komolyan veszem a hivatásomat, ezt így gondolom.

A hetvenes években sokat jártam Erdélybe 40-50 fős diák csoportokkal. Egyszer a győri kispapok el akartak jönni velünk, mondván, hogy ők mindig csak egyként Trabanttal tudnak menni, s nekik keveset mutatnak meg, mert kevesen vannak. Végül is nem sikerült a közös kirándulás, de nem is ez a fontos. Az Eötvös Gimnázium udvarán álltunk. Egyszercsak kitódultak a gyerekek szünetre. A kispap megszólalt: „Tanár úr, ha tudná hogy én mennyire irigylem önöket!" „Nézze, engem már sokan sajnáltak, de maga az első, aki irigyel. Árulja már el miért?" – válaszoltam. „Tudja, ez piarista gimnázium volt." – „Tudom". „S azt is tudja, hogy minket innen kitiltottak, s ön itt lehet ezekkel a gyermekekkel, taníthatja, formálhatja, nevelheti őket, mi pedig ezt nem tehetjük."

Rádöbbentem, hogy magától értődő természetességgel csinálhatom azt, amit másnak megtiltottak. S tényleg micsoda felelősség, hogy a világ legértékesebbjével, az emberi lélekkel és értelemmel foglalkozhatunk, mégpedig a legfogékonyabb korukban. S ezért minket, tanárokat, szülőket, papokat nem sajnálni, hanem irigyelni kell.

Valaki tehát elhívott, megbízott, elküldött. A hivatásnak ugyanis a küldetés a párja. *Karácsony Sándor* olyan szépen megfogalmazza: Van, akinek a munkája pénzkereset, van akinek foglalkozás, van akinek hivatás, de az igazi a küldetés. Amikor nemcsak elhívott az Úr, hanem el is küldött. Ha ez megvan, akkor nincs probléma. Tudom látni a gyermekben a Krisztusban testvéremet, akkor is, amikor beveri az ablakot, szemtelen vagy nem dolgozik, az a nagyon nehéz, de feszültségoldó.

Karácsony Sándortól sokat tanultunk, de úgy néz ki, hogy manapság a hivatások válságban vannak. Miben látod ennek az okát? Kérdezem ezt mint olyan embertől, akinek magasabb szék is adatott, ahonnan messzebbre ellát az ember...

Soha nem kerestem semmilyen magasabb beosztást. Ugyanakkor ha az Isten elvesz valamit, többet ad helyette. Én például a tatai gimnáziumnak nem lehettem diákja, mert édesapám főszolgabíró volt, s így osztályellenségnek számítottam én is. Hiába voltam többnyire kitűnő tanuló... Később 21 évig voltam tanára. Sokáig nem mehettem külföldre még a szocialista országokba szóló útlevelet sem kaphattam. Azóta 26 országban voltam, többek között Amerikában. Azt hiszem ezt kevesen mondhatják el Tatán, ráadásul soha sem a saját pénzemen. Egyszer a bátyám hívott meg, egyszer egyházi, egyszer állami pénzen, egyszer pedig egy konferencia szervezői vállalták a költségeket.

Mondhatnám, hogy nem lehettem osztályfőnök – éppen a feleséged osztályában. Ennek oka az volt, hogy szóvá tették: „Miért mindig Erdélybe, Felvidékre, Kárpátaljára viszed a gyerekeket?" Azért – válaszoltam, mert nincs több pénzünk, hogy messzebbre menjünk... Na egyszer azután mégis elmentünk az NDK-ba, de akkor is Felvidéken keresztül. Eljutottunk Schönebeckbe is. Ez Magdeburg mellet van és egy evangélikus missziói központ működik ott, ahol olyanokkal foglalkoztak, akik valaha öngyilkosságot követtek el, de „nem sikerült" nekik, s utógondozzák őket. Mivel nálunk is sok az öngyilkos, nagyon érdekelt, hogy ők mivel tudják visszaadni életkedvüket. Aranyosak voltak. Etettek, itattak, imádkoztunk, énekeltünk, tényleg jól éreztük magunkat. Igen, de ez feltűnt a stázinak. Nem tudom, tudod-e mi az a stázi?

Igen. Staatsicherheit, a magyarországi „ávó" NDK-ás megfelelője.

Igen. Mint utólag kiderült ránk állítottak egy autót, s mindenhova követtek minket. Hazajöttünk. Kijöttek a Belügyminisztériumból. Nem tanulni akartak az Eötvös Gimnáziumban... csak úgy körülnézni. Beszéltek az igazgatómmal, beszéltek a párttitkárral, a kísérő tanárokkal... velem elfelejtettek beszélni. Ez a módszerükhöz tartozott, hogy megfélemlítsenek. Tudták, hogy a kollégák úgyis elmondják, s akkor hatásosabb, mintha engem is meghallgatnának. Látták, hogy ez mégsem olyan nagy ügy – leadták a megyei rendőrkapitányságnak. Azok is kiszálltak. Beszéltek az igazgatómmal, beszéltek a párttitkárral, a kísérő tanárokkal... velem ők is elfelejtettek beszélni. Ők továbbadták a megyei művelődési osztálynak, azok is végigcsinálták ugyanezt és adtak egy levelet az igazgatómnak, hogy nem lehetek osztályfőnök, nem foglalkozhatom főiskolásokkal, szóval sok mindenből kizártak. Akkor voltam önálló napirendi pont a tatai pártbizottságon. Erre „büszke" vagyok... El akartak zavarni a pályáról. De *Varga Gyula,* a „Csusza", aki városi, később megyei tanácselnök volt, s tanára voltam a fiának, akit éppen akkor vettek fel az egyetemre – azt mondta: „Ha innen elzavarjátok a Kálmán Attilát, akkor máshol tárt karokkal várják!" A városi első titkár válasza ez volt: „Nekünk nem az a fontos, hogy valaki jó tanár vagy sem, hanem az, hogy rend legyen!" Megúsztam, de elvették az osztályomat.

Tehát nem lehettem osztályfőnök, de később lettem országgyűlési képviselő 4 évig, 40 hónapig oktatásügyi államtitkár, 12 évig egyházkerületi főgondnok, 6 évig zsinatelnök, 10 évig iskolaigazgató... de osztályfőnök nem lehettem... érted? Ha az Isten elvesz valamit, akkor sokkal többet ad helyette! 1981-ben voltam először Amerikában. 1982-ben öklömnyi rákos daganattal kivették az egyik vesémet, s azt mondták az orvosok, ha szerencsém van, akkor akár még öt évig is élhetek... Ez 23-24 éve volt. Mi ez, ha nem csoda?

„Az én erőm erőtlenség által ér célhoz."

A jobb megértéshez had meséljem el: 68-ban kerültünk Tatára. Budapesten albérletben laktunk, s akkor született meg első fiúnk, Attila. Nem maradhattunk tovább albérletben. Hová menjünk? Menjünk le Tatára, hátha elfelejtették már a közben elhunyt édesapámat, s hátha fogadnak. *Éppen* volt egy üresedés a gimnáziumban, *éppen* visszaadta valaki a Gesztenye fasorban az OTP társasházát... tehát mindent elkészített az Isten. Ez az a bizonyos kairosz. Kairosz, a jó időpont, s nem kronosz, az idő általában.

1968. augusztus 26-án léptem be először a tatai gimnáziumba. Nem voltam ott még fél órája sem, s elém tettek egy táviratot, ami Kádárnak szólt: támogatjuk Csehszlovákia lerohanását, írjam alá... (aug. 21-én volt a szégyenletes beavatkozás). Én pedig azt mondtam, elnézést, de én ezt nem írom alá. „Hogy-hogy, már mindenki aláírta?!" Hívő ember vagyok, akit az erőszak irritál. Egészen odavoltak... Ez volt az első dobásom. A második, hogy sokat vittem a gyerekeket Erdélybe, a harmadik pedig az volt hogy megbuktattam egy magas pártfunkcionárius fiát. Igaz csak félévkor. Nem a szülőkkel volt a gondom, hanem a famulusaikkal. Mert azt mondták, ha a főnök gyerekével ezt meg lehet csinálni, akkor mi lesz a mienkkel? Ilyen dolgok miatt lettem „híres" tanár. Nem a tudásom miatt. Az senkit nem érdekelt, hogy gyerekekkel milyen eredményt értünk el matematikában, hogy volt amiben országos elsők voltunk – ez nem érdekelt senkit.

Amikor megalakult az MDF ott voltam Lakitelken és a jurta színházban is, ahol az előadások voltak. Akkor ijedtem meg először, amikor saját hangomon hallottam a Szabad Európa Rádióban az egyik jurta színházbeli felszólalásomat... akkor éreztem, hogy itt „nem babra megy a játék". Az MDF-be mint mozgalomba léptem be, s aztán párttá alakult. Nem akartam képviselő sem lenni. Tanár akartam maradni, mert azt szeretem csinálni. Az MDF elnökség unszolására végül is elvállaltam, mert azt mondták: téged biztos megválasztanak. Tényleg nyertem – hatvan valahány százalékkal – és kerültem be a parlamentbe 1990-ben. Ott részt vettem a *Kisebbségi Vallási Emberjogi Bizottságban*. Államtitkár pedig úgy lett belőlem, hogy az elődöm lemondani kényszerült. Előttem Beke Kata volt néhány hétig az államtitkár. Ő mint egykori szakszervezeti vezető továbbra is verte az asztalt, pedig a miniszter első helyettesének nem verni kell az asztalt, hanem megteríteni. Odajött hozzám az Andrásfalvy Bertalan miniszter, s azt mondta: „Beszélgettünk Antallal róla, hogy neked van három diplomád, matematikából doktoráltál vállald el!" „Dehogy vállalom, főgondnok vagyok, emberjogi bizottságban dolgozom, egyéni körzetben vagyok képviselő, van nekem elég dolgom." S akkor hétvégén megemlítettem a feleségemnek, aki azt mondta: Vállald el, hiszen ez az egyetlen dolog, amihez értesz. Ő ugyanis ellenezte a képviselőséget és minden mást. Ezt az egyet nem. Úgyhogy elmondhatom, a nejem csinált belőlem államtitkárt...

A magas székből talán jobban látható volt, hogy miért is kerültek válságba azok a hivatások, ahol embereknek segítenek.

Az igazság szerintem az, ha valaki valóban hivatásból, hittel csinálja azt, amire hívása van, akkor ő nem lehet válságban, mert nem vár érte semmit. Én a diakóniai láncnak vagyok a híve: ha valakitől kapok valamit, akkor megkérdezem: Jól meggondoltad? Mert tőlem ezért nem kapsz vissza semmit. Ha annak adok, akiktől kaptam, akkor mindig csak azok kapnak, akiknek amúgy is van. Ha én kapok valamit, akkor annak adom tovább, akinek kevesebb van. És azt mondom neki, hogy ne nekem viszonozd, hanem keresd meg a környezetedben azt, aki még elesettebb. Hivatásválsága annak van, aki pénzt, elismerést, hatalmat, köszönömöt vár a szolgálatért, s nem hitből és meggyőződésből csinálja. A szeretetet nem olyan, amit kapni, hanem adni kell.

Tehát nincsenek válságban a hivatások?

Azt gondolom, hogy a *hitben élő* ember, nincs válságban. Ő nem lehet válságban. Aki nem akkumulátorról dolgozik, hanem „hálózatról", az nem lehet válságban. Az egy másik kérdés, hogy egyre kevesebben vannak olyanok, akik hivatásból végzik a munkájukat.

Hadd mondjam el kedvenc példámat: minden embernek, aki emberekkel akar foglalkozni, egy évig növényt kellene termesztenie, majd egy évig állatot kellene tartania, s harmadik esztendőben kezdhetne el csak emberekkel foglalkozni. Miért?

Mert aki növénnyel foglalkozik, tudja, hogy nem elég csak a növényre figyelni, hanem a környezetére is: talaj minősége, gyom, eső stb. Azaz, hiába foglalkozom a gyerekkel, ha nem ismerem a környezetet, amelyből jött, akkor nem tudom megtalálni hozzá a hangot. Főleg kisebb gyerekre a szülőkön keresztül lehet hatni. Ezért minden családhoz elmegyek családlátogatni. Ezzel igyekezem megelőzni a válságot. Mint osztályfőnök az elmúlt fél év alatt 22 családnál voltam – a 37-ből. A legtöbb családnál 10 perc után látom, hogy mi a helyzet: megváltozott összetételű a család, látom hogy az apának olykor útban van a másik férfitól való gyerek, látom, hogy „ki viseli otthon a kalapot". Nagyon aktív szülőknek gyakorta passzív gyerekei vannak és fordítva. Látom a nevelési problémákat: túl liberálisak vagy túl merevek. Érdekel a gyerek szobája, hobbija, sikerei, kapcsolata a nagyszülőkkel stb. Ez rengeteget számít, hogy megtaláljam a helyes hangot.

Miért kell állattal foglalkozni? Mert, aki állatot idomít, s nem sikerül neki, az csak önmagában keresheti a hibát. Tehát a felkészülésemben is lehet hiba. Állandó-

***Dr. Nagy Erzsébetnek* és *Karl Georg Marhoffernek* a Pápai Református Kollégium és Gimnázium tatai tagozatáról beszél *Dr. Kálmán Attila* igazgató.**

Tanítás előtti reggeli áhitat.

an kísérletezni kell. Ha egy osztályba idegesen, álmatlanul vagy felkészületlenül megyek be – megérződik.

A harmadik probléma, hogy sokszor magam nem vagyok karbantartva. Elsősorban lelkileg. A kifáradtságnak az is az oka, hogy ugyanazt teszem régóta, vagyis rutinból csinálom. Sokszor az én hozzáállásomon múlik az eredmény. Tudok-e szeretettel közeledni a diákokhoz, kollégákhoz. Sugározni kell a szeretetet, a jót, mosolyogni, viccelődni kell. Nem biztos, hogy attól fogod visszakapni akinek adod. Volt olyan növendékem, akivel évekig rengeteget foglalkoztam, országos versenyt is nyert. Végzett, azóta sem láttam. De volt olyan, akit eltanácsoltam, s huszonvalahány év múlva megkeresett Pápán, s azt mondta: „Attila, ha engem akkor nem rúgsz ki, sose lett volna belőlem ember." A legnagyobb pofon, amit diáktól kaptam az volt, amikor a Dipolt Pali – azóta ismert író lett –, aki nagyon érzékeny gyerek volt, érettségi előtt pár hónappal odajött és azt mondta. „Tanár úr engem négy éve tanít. Nincs nekem magával semmi bajom, értettem a magyarázatait stb., de hozzám mint Kálmán Attila még nem szólt egy mondatot sem."

Olykor fáradtságtól gyötörten azt gondoljuk mi tanárok, de papok is: mi marad meg utánunk? Egyszer Beregszászon egy idős mérnökemberrel, *Kerényi Gyula* bácsival sétáltam a főutcán, és mutogatta a munkáit: „Látod, azt a kórházat? Azt én terveztem. Ha meghalok, megmarad utánam. Látod azt az áruházat, azt az orvosi rendelőt meg azt a családi házat? Azokat is én terveztem. Ha meghalok, megmarad utánam!" S akkor azt kérdeztem: Mi marad énutánam? Én egész életemben gyerekekkel foglalkoztam... Mire a következőket mondta: „Tudod, régen a lányok 14 éves korukban férjhez mentek, gyerekeket szültek, s 30 évesen már feketébe öltöztek, s öregasszonyokká váltak. Hová tűnt a falusi lányok szépsége?" Rámutatott a virággal borított domboldalon szorgoskodó asszonyokra, akik a tikkasztó melegben minden szépségüket belekapálták a határba.

Ötven éve tanítok. Több ezer tanítványom volt, 90%-ban a nevükre sem emlékszem, utcán meg sem ismerem őket, de havolt bennem érték, az bennük él tovább.

Hivatás az, amit örömmel végez az ember akár ingyen is. Most például egyetemen tanítok, ötödéveseket matematikamódszertanra, ingyen – s örülök, hogy taníthatok. Külön öröm, hogy a hallgatóim nemcsak megduplázódtak az előző félévhez képest, hanem minden órámon ott is vannak. Miért? Mert látják: nekem fontosak ők is, meg az is, amit tanítok. Mert nekem nem mindegy, hogy kik fogják tanítani az unokáimat.

Boldog az az ember, akinek hobbija a hivatása, s a felesége a szeretője. Ezt a gondolatot *Németh Lászlótól* vettem, aki azt mondta: „Gályapadból csináljunk laboratóriumot!". Nem mindenki csinálja azt, amit szeretne, de ha már csinálja, próbálja megszeretni.

Sokat járok órákat látogatni. Szeretem, mert jó látni, hogyan viselkednek, dolgoznak a diákjaim más órákon. Érdekes megfigyelni az osztályt hátulról is. Az az igazgató is, akit nem a legjobb tanárként megválasztottak, ha sokat látogatja az órákat, mire nyugdíjba megy biztosan nagyon jó tanár lesz. Legjobban ugyanis egymástól lehet tanulni.

A keresztény ember nem lehet válságban – ebben megegyezhetünk, de talán abban is, hogy válság a segítő szolgálatokban mégis van. Mivel tudnád bátorítani azokat, akik meglankadnak?

„Az a mag, mely nem pusztul el, nem hoz termést." – ahogy az ÚR mondja. Tehát mindent bele kell adni. Ha nem áldozod fel magad, nem is kapsz viszsza semmit, persze a befektetett energia nem mindig egyenesen arányos a viszzakapott dolgokkal. A Bethesda Gyermekkórház udvarán ugyanaz olvasható, mint Béthelben: „Az a jutalmad, hogy teheted."

Ami legnagyobb teher ma, hogy nagyon nehéz felvenni a kapcsolatot a gyerekekkel. Beülnek az órákra rezzenéstelen arccal. Látszik, hogy nem gondolkodnak. Mész százhússzal és elvárnád, hogy legalább harmiccal kocogjanak utánad, de nem. *Balczó András* járt itt pár hete. Szenzációs előadása volt. Ő mondta, hogy nem megy 18 év alattiak közé. Egyszerűen nincs velük kontaktusa, mert nem gondolkodnak, küzdenek. Tényleg így van. Jönnek abból a szellemileg előrágott világból, amit a média, a kor sugároz. Hát persze, hogy nem fejlődnek a lelki rágóizmaik, ha mindig csak „pépet" kapnak. A mai korban nincs a tanárnak tekintélye. A szülőnek sincs. Egyedül Jézus Krisztust tisztelik – ha úgy közvetíted, ahogy kell.

Az előbb említett családlátogatásaim egyik legnagyobb döbbenete, hogy nem találtam olyan kilencedikest, aki legalább három Jókai-könyvet elolvasott volna. Én ennyi idős koromban 40-50-et olvastam.

Amivel kezdenem kellett volna: hogyan lettél tanár?

...Nehéz dió... 1949-ben, tizenegy évesen megtértem. Legalábbis azt hittem gyerekfejjel, hogy megtértem. Egy szenzációs lelkipásztort kell megemlítenem: *Márkus Jenő* bácsit, püspökünk édesapját. Nemcsak fantasztikus „koponya" volt, hanem kiváló ember is. Ő ellenzékiek közé számított, a németek alatt és az oroszok alatt is. Nem klasszikus értelemben, hanem szervezett ő leánykört, legénykört, énekkart, irodalmi kört, idehívta *Móricz Zsigmondot, Németh Lászlót* stb. Volt itt cserkészet, KIE, minden. Aktívan immunizálta az embereket, olyan hittel és magyarságtudattal...

Jenő bácsi elküldött engem 11 évesen Mátraházára, egy ifjúsági táborba. Sátrakban laktunk, s nagyon komoly előadások, foglalkozások, beszélgetések voltak. Ott átéltem valamit, amit nehezen tudok felidézni. De vannak naplóbejegyzéseim arról, hogy megtértem, s mindenkit meg akartam téríteni, s misszionárius akartam lenni. Bibliát olvastam, imádkoztam, énekeltem, és a bátyámat is sikerült erre rávennem. Szabolcs bátyám megtérten ment el Sárospatakra, s ott vált ateistává. Annyira erőltették a kegyességet, s annyira merevek voltak, hogy mikor befejezte ottani tanulmányait, akkor annyira elfordult a vallástól, hogy a végén a templom karzatán kártyáztak – nagy utat kellett neki megtennie a lelkipásztorságig. Tehát ez a gyermekkori megtérési élményem volt az első motiváció.

A második indíték, az volt, hogy templomudvarban nőttem fel. Ahogy említettem, édesapám főszolgabíró volt. 1945-ben elmenekültünk, de a továris-ok (elvtárs) utolértek és visszahoztak. Édesapámat, nagybátyámat meg sikakat „lekapcsoltak" és 18 hónapig fogva tartották őket az egyik komáromi erődben, mi pedig itt maradtunk az utcán. Édesanyám, 3 apró gyerek – öcsém 3 éves lehetett, én 6, bátyám pedig 8-9 éves – és még édesanyám idős édesanyja is velünk volt. Persze senki nem mert befogadni minket. Jenő bácsi pedig

Ünnepélyes eskütétel a 2005/2006-os tanévnyitón – a lányoké...

befogadott, s itt laktunk a gyülekezeti otthon alagsorában, elég mostoha körülmények között. De legalább volt fedél a fejünk fölött. Édesanyám pedig elment fizikai munkát végezni Dávidházyékhoz. Így a templom udvarán nőttem fel, mert 1945-1949-ig éltünk ott. A sejtjeimbe ívódtak az énekek. Természetesen ott voltam minden alkalmon, cserkész-, és KIE-programokon, s a kedvenc foglalkozásom az orgonafújtatás volt. Amikor édesapám kikerült az internálásból, akkor leköltöztünk Tóvárosra, az imaházzal majdnem szemben, az ún. Lux-házba. Így a Vaszary Iskolába jártam, ahol megkörnyékeztek minket az úttörő-mozgalommal. Mi pedig megtanultuk, bár nem hittük a „tant“, de tudtuk, hogy továbbtanuláshoz ez nagyon fontos. Van is egy Sztálin I. kötetem, amelybe be van írva: „Kálmán Attila 8. osztályos tanulónak kiváló ideológiai felké-szültségéért.“

Ócsai Gyula volt akkor a Vaszary igazgatója, *Antal Gergely* pedig a gimnáziumé – mindkettő „hithű“ kommunista. Az hogy én a 2. számú iskolából – így hívták akkor a Vaszaryt – bekerüljek a tatai gimnáziumba, gyakorlatilag lehetetlen volt. *Béldy Nándi* bácsi, az osztályfőnököm azt mondta: „Te Attila, azt hiszem egy helyre be tudnálak juttatni, Esztergomba, a tanítóképzőbe. Mert oda lasszóval fogják a fiúkat, s talán neked elnéznék a „múltadat“. Kitűnő vagy kitűnő közeli tanuló voltam mindig. Az tehát hogy tanító legyek egyfajta szükséghelyzetből is adódott. Még valami nagyon „fontos“ volt. Akkoriban nagyon sok verset írtam. Költő, író akartam lenni. Úgy gondoltam, első lépcsőnek a bölcsészkar felé jó lesz a tanítóképző.

Esztergomban borzasztó fiútársaság volt. Két-három normális fiú akadt, a többiek olyanok voltak, akiket sehova máshova nem vettek fel. Szenvedtem tőlük. Csúfoltak, megvertek, mert én „pedálos“ voltam. Tudtam, ha én tovább akarok menni, akkor nekem mindig kitűnőnek kell lennem. Ez nagyon ingerlő lehetett az ő szemükben. Egy év után édesapámat megkértem, hogy vegyen ki engem onnan, s vigyen máshová. Így kerültem Budára, a Kiss János altábornagy utcai tanítóképzőbe – most ott van a Tanítóképző Főiskola. Ez az ország egyik legjobb középiskolája volt. Volt ott ugyanis egy *Dr. Árpássy Gyula* nevű igazgató, akiről azt hittük, hogy nagy kommunista, s közben kiderült, hogy csak feláldozta magát. Szárnya alá vette azokat az egyetemről kirúgott professzorokat, akik valamiért nem voltak megbízhatóak a rendszernek. Ezt persze annak a látszatával tette, hogy ő majd megtanítja ezeket „reakciós disznókat“ kesztyűbe dudálni... Így fantasztikus tanári kar állott össze. Itt érettségiztem – kitűnőre és képesítőztem kitűnőre 1956/57-ben. Ugyan 56 tavaszán egy kicsi enyhülés már tapasztalható volt, de úgy láttam, hogy bizonytalan a világ, édesapám helyzete is. Inkább kimegyek egy évre tanítani, s utána megszerzem a tanítói oklevelet, azután meglátom hogyan tovább. Ki is helyeztek a „világ végére“ Isaszegtől pár kilométerre egy kis falucskába. Nehéz körülmények között kezdtem: Mondanom sem kell, hogy úttörővezető is voltam. Mint legfiatalabbnak, nekem kellett csinálni. Az más dolog, hogy kirándulás közben bevittem a csapatot a váci székesegyházba, máskor meg a Kerepesi úti temető-

...és a fiúké.

be, hogy megmutassam nekik a nemzet nagyjainak a sírjait – az ilyesmiért megrótták.

Mi az hogy hivatás? 17 éves korom óta tanítok, mert összevontam a második és harmadik valamint a hatodik és hetedik elemit, majd az egyik egyetemen az ötöd és hatod évet, mert a jó tanulók ezt megtehették.

Hogyan lettem pedagógus? Fokozatosan. A költő: születik, a tanár: érik. Nem tudom megmondani pontosan mikortól, de éreztem, jó helyen vagyok, szeretem csinálni azt ami a dolgom. Jártam tehát öt év tanítóképzőt, négy év főiskolát, hat év egyetemet, kétszer két év posztgraduálist. Mindezt munka mellett, de nem bántam meg, mert közben olyan tapasztalatokat szereztem, amit másképpen soha. Mindenhol és minden szinten tanítottam. Kis faluban és fővárosban, alsó tagozatban, felső tagozatban, osztott osztályban, középiskolában és egyetemen. A „csikágóban“ (Keleti pályaudvar környéke) és a Rózsadombon is.

Hogyan lettem pedagógus? Sodródtam felé, de nem cserélnék senki mással. Ha még egyszer kezdhetném, egy-két dolgot megpróbálnék jobban csinálni, de ezt az utat járnám. Mert megszerettem azt, ami a feladatom volt. Ezért is mélyültem el benne.

S milyen messzire lát az ember abból a „magasból“? A minisztériumban talán én voltam az egyetlen, aki tudta hogyan néz ki az olajos padló... A többi vezető mind egyetemi katedráról került a „bársonyszékbe“, s fogalmuk sem volt az alapfokú oktatás gondjairól. Fájdalmas volt látni, hogy a döntéseket olyan magas szinten hozzák, ahol már nem is értik, hogy miről döntenek. Sok embernek pedig magas a szék, nem ér le a lábuk, s miközben kalimpálnak a lábukkal, össze-vissza rugdossák a környezetüket.

Amikor államtitkár voltam, akkor elmentem olyan helyekre is mint Kétpó vagy Gyulaháza. Ez utóbbi Szabolcs csücskében a szlovák-ukrán határ mellett van. Ott hitetlenkedtek, hogy bizony ezt nem gondolták volna, hogy ide is eljön egy államtitkár. Nagyon kell vigyázni, hogy amikor az ember párnáson utazik, akkor ne felejtse el, hogy ő is a fapadoson kezdte.

Isten áldását, s további jó utat!

János atya. **Neve az elmúlt 15 évben Tatán fogalommá vált, ami fémjelzi azt a határozottságot, céltudatosságot, amit minden egyházközség a plébánosától, papjától, lelkészétől örömmel vesz. Nemcsak városunkban ismerik *Virág János atyát*, hanem annak vonzáskörzetében is, hiszen szolgálati területének feladatai féltucat fiatal papnak is elég munkát adnának. Ő az, aki a Kapucinus rend *(Ordo Fratrum Minorum Capucinorum)* Velencei Tartományának egyik végvári bástyája itt Tatán. János atyával a papi hivatás örömeiről nehézségeiről beszélgettünk...**

„Pax et bonum!“

Miért választ az ember egy különleges, mondhatni nem „hétköznapi“ hivatást?

Nézd, én mondtam már neked, hogy nem tudok itt különösebb szavakat mondani... Ehhez volt kedvem, ebben nőttem fel, otthon is, a családban, én mindig papok között voltam. Különösen az elején, amikor még nem oszlatták fel a szerzetesrendeket, én a fél életemet a többi gyerekkel együtt a barátokkal töltöttem a kolostorban.

Hol volt ez?

Dunaföldváron. Szinte egyenesen vezetett az utam ehhez a pályához. Aztán Tulajdonképpen én bencés akartam lenni, mert tanítani szerettem volna, de hát oda nehéz volt bejutni, mert numerus clausus volt, az állam megszabta, hogy mennyien lehetnek ott. És akkor ez abbamaradt. De amikor lehetőségem nyílt rá, hogy más szerzetbe lépjek (persze akkor még titokban), a kapucinusokhoz kerültem. Bár a bencés és a ferences szerzetes – lelkiségét tekintve – két különböző dolog, de engem mindig izgatott a ferences szellem is. Meglátszik a bencések nagyszerűen megkonstruálta reguláján, hogy Benedek római jogot is tanult. A mienké – a ferenceseké – csak egy pár oldalas, amint az Szent Ferenchez illik, azaz: éljétek az evangéliumot... Amikor persze elmondta, hogy mi szerint szeretne élni, vagyis a 8 boldogság szerint, akkor még a kortársai is kinevették, mert hát ezt akkor se vették komolyan, ahogy ma sem. Ez az igazság.

A szerzetességnek, a papi hivatásnak mindig nagy vonzása van, de nem volt félelem benned, amikor ennek a hivatásnak a kihívásaira gondoltál?

Különösebben nem volt, mert láttam, hogy a többi is hogy csinálja, mit csinál. Talán föl se fogta az ember igazán a kihívásokat; akkor mi még fiatalok, 23 évesek voltuk. Igaz, hogy én előtte megkaptam az „alap kiképzést“. Az első 10 évet munkáspapként éltem, és csak 33 éves koromban kerültem a hívek közé. Én szeretem a lelkipásztorkodást, azért is jöttem ebbe a rendbe, mert itt ez van a központban. A zárt, a csak befele forduló rendben nem bírnám ki, noha annak, a befelé fordulásnak is megvan az értéke, mert az imahátter nagyon fontos. Én ilyen helyet szeretek, ahol együtt zsolozsmázunk, tartjuk rendi fegyelmet, de ugyanakkor a hívek közé is megyünk. Na jó, hát most ilyen exlex helyzet van, hogy egyedül vagyok itt a mi kolostorunkban, ami elvileg nem lehetne. Legalább öt szerzetesnek kéne egy helyen lenni, vagy többnek...

„Pax et bonum!“ – Béke és áldás! – A kapucinus rendben az üdvözlés.

Az az első benyomásom, hogy a papi hivatás elfogadása a Te esetedben mintha „sima ügy“ lett volna?

Nézd, nekem nem voltak nagy lelki problémáim, amiket meg kellett harcolnom. A fiatalok is kérdezték, hogyan lettem pap? Elmondtam: nekem nem voltak misztikus élményeim. Hogy ez jó vagy nem jó? Hála az Istennek, mert talán így maradtam kvázi normális. Én mindig mondom, hogy nekem nem jött le egy angyal és nem mondta, hogy József, József, bizony, bizony mondom neked... Nem. Ezt volt kedvem csinálni, és elindultam. Aztán pap lett belőlem, de az csoda módon, mert el is vérezhettem volna abban az első 10 évben... Belefáradhattam volna, vagy szerelmes lehettem volna közben... De valahogy mindig „megúsztam“. Ez az első tíz év az Óbudai Hajógyárhoz, majd a vasúthoz kötött.

Vargabetűkkel bővelkedik az életutad?

Igen, mert én *Kispesten* születtem. De ott épphogy csak megszülettem, mert a szüleimet helyezték, jobbra-balra. Mondjuk első gyermekkori emlékeim – vallásiak is – *Kiskőrösről* vannak, úgyhogy nagyon érdekes az, hogy nekem nem volt idegen a más vallás. Volt egy cselédlányunk, aki evangélikus volt – ugye a tótok evangélikusok voltak –, ő kézen fogott, és mentünk a vasárnapi iskolába délután. Onnan

is van egy szép emlékem. Kaptam egy kis könyvjelzőt „Hagyjad az Úrra a te utadat és bízzál benne“. Nem tudom, él-e még vagy már nem, mert igen idős lehet az a diakonissza, *Tóth Katalin,* akitől érettségire kaptam.

Milyen érdekes: már akkor is bennem volt a pápista, mert a nővérem is mindig velem jött az evangélikus istentiszteletre, és ő mondta: „mert tiéd az ország a hatalom…“ – én meg csak azért se mondtam. A rokonságom nagy része református, de azzal a vallással olyan sok kapcsolatom nem volt. Meg valahogy a tietek sokkal jobban tetszett, mert a liturgia az sokat számít, meg szép énekeitek vannak. Szóval ezek a dolgok homályosan, de megmaradtak bennem.

Kiskőrösről kerültünk *Bácsalmásra,* de onnan aztán apámat elvitték katonának és akkor a szerbek elől menekültünk, erre fölfelé.

Az nagyon kalandos út volt. Egy lovas kocsin utaztunk kukoricásokon át, emlékszem partizánokra is, szóval ez egy nagyon kalandos dolog volt. Végül kikerültünk *Ausztriába,* ott apánk csatlakozott hozzánk, és kérdezte: hogy ugye átmegyünk az amerikai zónába... Öneki ugyanis voltak „emlékei“ az oroszokról... Na de ugye utolértek az oroszok bennünket, őt elvitték fogságba, mi meg ott maradtunk, anyám a két lóval, a szekérrel, meg a két gyerekkel. Anyám – pesti asszony lévén – nem igen tudta, hogy mi a lovas kocsi. Szegény a határig gyalog jött, vezette a zablájuknál fogva a lovakat, mert nem akartak másképp menni. Aztán felpakoltak egy vagonra bennünket és letettek minket Tatán. Itt voltunk talán két hónapig, aztán innen kerültünk haza, *Bácskába.* Ott aztán semmink nem maradt, csak az üres ház, mert a szomszédok mindent széthordtak. Akkor elment édesanyám és szerezte vissza a bútorokat, a szakajtót meg mindent. Egy évre rá, vagy annyi se volt, apámat hazaengedték a fogságból, mert ő nagyon komoly epebeteg volt. Mindig úgy nézett ki, mint ha öreg lett volna. „Na sztári papa“(öregapó) – mondták az oroszok – „Te menj haza!“.

Amikor hazaérkezett, akkor az igazoló bizottság rögtön áthelyezte, mert azt akarták, hogy svábnak valljuk magunkat. A bírák biztosan azt gondolták, a *Virágh* magyarosított... pedig ősi vasmegyei magyar név.

Akkor bepakoltak minket télvíz idején egy vagonba és két hétig utaztunk. Mire aztán kikötöttünk *Dunaföldváron*. Ott beraktak egy szoba konyhás lakásba: a fal omlott, a téglafal kilátszott. Ott végeztem el az általános iskolát az ötödiktől a nyolcadikig, és azután onnan kerültünk át Kalocsára, ahol érettségiztem.

Édesapám révén kerültünk oda, aki bíróságon dolgozó ember volt. Csak hát nem akartak felvenni gimnáziumba, mert „egyéb“ származás vagyok, meg klerikális, meg mit tudom én... Pedig az én szüleim különösebben vallásosak nem voltak. Szóval nem az az eset volt nálunk, mint amikor olvasom az újságban, papi önéletrajzban, hogy milyen vallásosak voltak... nálunk nem. Becsületes családban nőttem, fel, imádkoztunk is, meg vasárnap azért elmentünk a templomba – apám nem mindig –, később aztán már nagyon. De például, nagyon érdekes, hogy a böjtöket mindig nagyon megtartottuk, és a péntekeket is. De anyám sem volt kimondottan rózsafüzéres asszony, egyáltalán nem. Elég erősen kritizálta a papokat. Gyerek koromban ilyenről soha nem beszéltek előttünk.

Mikor pap akartam lenni, bejelentettem szüleimnek. Annyi volt anyám hozzáfűzése: „Ezek közé?…“ És aztán végül boldog lett, mert nálam halt meg. Csak hát őbenne volt egy ilyen… De ugyanakkor érdekes volt az, hogy amikor haldoklott, én akkor döbbentem rá, hogy ő mennyi imát tud, mert hangosan elkezdett imádkozni haldoklása közben, de olyanokat, amiket még én se tudtam... Szóval ebből látszott hogy ő imádkozó ember volt.

Kalocsán érettségiztem, és hát mivel jelesen érettségiztem, sajnos fölküldtek *Pestre* a *Hittudományi Akadémiára,* tehát nem a vidéki szemináriumba, hanem oda küldtek „föl“. Ott aztán politikailag elcsúsztam, mert nem voltam hajlandó aláírni a békepapi együttműködési nyilatkozatot... és akkor kidobtak a szemináriumból, ott álltam az utcán két bőrönddel – és elmentem a hajógyárba segédmunkásnak. Féltem hazamenni, hogy apám mit szól... Aztán azt mondta, hogy ő is így csinálta volna. Akkor megnyugodtam, és utána kerültem a vasúthoz. De akkor már felszentelt pap voltam, mert titokban felszenteltek egy magánlakásban. *Pesten, Zadravecz püspök* szentelt fel 1960-ban, akit a frankhamisítási perbe is beleráncigáltak, mert *Horthynak* volt a tábori püspöke. Ő ferences barát volt, és nagyszerű szónok is, meg egy irtó kemény ember. Börtönben volt 6 évig, aztán internálták és utána *Zsámbékra* került. És onnan beszökött egy délután és felszentelt, de akkor ez ugye nagy bűn volt, hogy az állam engedélye nélkül... és akkor onnantól kezdve 10 évig kereten kívüli, azaz „külpap“ voltam. Nem voltam tehát „keretlegény“. És aztán 1969 őszén kerültem vissza a *Kalocsai Egyházkerületbe. Tompára* kerültem káplánnak. A határszélre, mert onnan kijjebb nem tudtak tenni, ugyanis ott volt a sorompó... és aztán onnan kerültem *Bajára.* Ott voltam 10 évig, onnan *Akasztóra* kerültem majd ide, *Tatára.* Szóval ilyen volt

Kik a kapucinusok?

Kik azok a kapucinusok? Szent Ferenc fiai, akik az 1520-as években úgy döntöttek, hogy Szeráfi Atyjukat nemcsak lelkileg, de külsőleg is mindenben szó szerint követni fogják: szegények maradnak, szakállt viselnek, csuhájukon hegyes csuklyát: kapucnit hordanak, tehát csuklyás, „kapucinus“ barátok lesznek. A Regulát (Szent Ferenc által adott rendi szabályzatot) szó szerint, Szent Ferenc Végrendeletének szellemében akarták követni. A Rend számára erősebb szemlélődő jelleget óhajtottak. A kapucinusok célja mindmáig a szegény és alázatos, megfeszített Üdvözítő követése, élve engedelmességben, szegénységben és tisztaságban. Az Evangéliumot vidám szívvel és szigorú életvitellel kívánják követni.

Kapucinus Rend

Ordo Fratrum Minorum Capucinorum – OFM Cap.

A közösség hivatása: plébániai pasztoráció, szegénygondozás, hitéleti tevékenység, missziók tartása. A Kisebb Testvérek Rendjét Assisi Szent Ferenc alapította. A Rend 1210-ben szóban, majd 1223-ben írásban nyert pápai megerősítést. A Kapucinus Rend az obszerváns ferences és a minorita renddel együtt Assisi Szent Ferenc első rendjét alkotja.

A Kapucinus Rend egy a ferences rendből kiindult XVI. századi reform eredményeként született meg, miután *Matteo da Bascio* ferences szerzetes sok későbbi hozzá csatlakozóval 1529-ben elindította a reform ág kialakulását, mely 1619-ben nyerte el végleges önállóságát, amikor is hivatalosan szerzetesrenddé nyilvánították. E reformág szakállt és csuklyát (caputium-ot - innen a kapucinus elnevezés) viselő tagjai kezdettől fogva Assisi Szent Ferenc gyermekeinek tekintették magukat. A Szent Rendalapító Atya Regulájának és Végrendeletének szellemében igyekezték élni az evangéliumi életet tulajdon nélküli szegénységben, tisztaságban és engedelmességben. Nagyobb hangsúlyt kapott életükben a csöndes, imádságos visszavonultság, de ugyanakkor ott voltak a járványos betegek ápolásánál; a csatatereken mint tábori lelkészek; és főleg az egyszerű szegény nép körében mint népszónokok és hittérítők.

A Rend jelenleg 11 700 tagot számlál, és míg a nyugat-európai és észak-amerikai kolostorok hivatások hiányában sajnos kiürülőben vannak, addig Kelet-Európában, Dél-Amerikában, Afrikában, Indiában, Indonéziában a Rend látványos virágzásnak indult és növekszik. Magyarországon a Rend 1674-ben kezdte meg letelepedését a Bazini kolostor (ma Szlovákia) alapításával. Az 1950-es feloszlatáskor a magyar közösség 100-110 tagot számlált. Jelenleg Magyarországon 4 ősi rendház ad otthont kapucinus testvéreknek: a Móri, a Tatai, a Budai és a Máriabesnyői Rendház.

a pályafutásom.

Na aztán ÁVO-ra, vagyis a kémelhárítóra is hordtak engem kisebb nagyobb időközökben. Az kellemetlen volt, szóval idegileg kikészítettek. Házkutatások sokszor voltak, sőt egyszerre a szüleimnél is, nálam is, nővéreméknél is. Egyszerre csaptak le az egész társaságra. Édesanyámat majdnem elvitték, mert ugye ő nem tett lakatot a szájára, azt mondta az őrnagynak, hogy: „Maguk is azért vannak, hogy...“ Kerestek nálunk most úgy mondanák, hogy szamizdat irodalmat, de nem találták meg, mert édesanyám belevarrta a párnájába és azon aludt. Apám mondta nekik – ezt sohasem felejtem el – „Őrnagy úr, én megmondom előre, hogy nekem van egy Horthy képem...“ „Hol? Hol?“ – kérdezte izgatottan. „Hát a lexikonban, még nem vágtam ki.“ – válaszolta apám.

Ebben az „exlex“ időszakban a vasútnál dolgoztam meg az óbudai hajógyárban. Hát keserves volt a fizikai munka, különösen az elején, mivel nem is szoktam meg, mert előtte iskolapadban ültem. Meg az a társaság! Az valami borzasztó volt... Jó, hát megszoktam azt a „stílust“, már ha ilyet egyáltalán meg lehet szokni. Nem bánom egyébként, hogy így történt, mert sok mindent azt hiszem így másképp látok, mint ha „búra alól“ kerültem volna ki, és feltettek volna a sínre..., akkor lehet, hogy még békepap is lettem volna... – mit tudom én? És akkor azzal kecsegtették az embert, hogy jó előmenetele lesz – még kanonok is lehet belőle.

Az elején, amikor bevittek Pesten az ÁVO-ra, megígérték, ott leszek apátplébános, ahol akarok, – húsz valahány éves voltam akkor – ha megszervezem a pesti fiatal papok békefrontját…

Biztos, hogy az idő azért másképp láttatja ezeket a nehézségeket!

Biztos. Az kétségtelen, hogy most egész más szemmel látom az egészet, de akkor keserves volt. Meg féltem is, amikor be kellett menni hetenként, vagy éppen vittek. Azért csak összeszorult a gyomrom, amikor ott álltak gépfegyverrel.

De azért voltak humoros esetek is. A Főutcán kívül van a váró, ahol elveszik az igazolványodat, meg majd jön érted az ávós. Amikor először jártam ott, megyek le, és mindenki ismerős volt! „Te is itt vagy?“ „Hát te is itt vagy?“ „Igen, én is itt

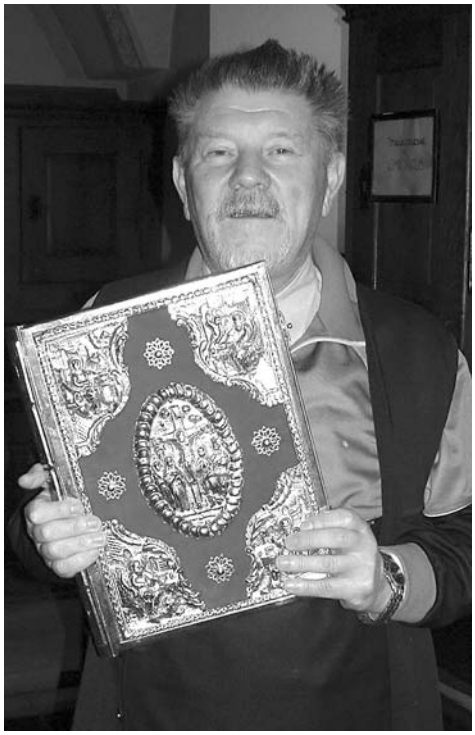

vagyok!“ Ezek olyan vidám dolgoknak tűntek, de nem volt az, inkább tragikomikus. Állandóan kísérték az embert. Észrevettük, hogy gyakran követnek a kinti életben is. Pláne ha összejöttünk fiatal papok valahol, akkor mindig volt valami megfigyelés. Féltek, hogy megdöntjük a rendszert! Ugyan mit döntöttünk volna meg rajta?! Aztán a házmesternél érdeklődtek, hogy milyen erkölcsi életet élek, mert ugye azzal jöttek, hogy ők be akarnak vinni a katonasághoz és rangot akarnak adni. „Nem is tudtam, hogy őrmesterséghez liliom kell a kezembe!“ – mondtam. Nyilván, hogyha erkölcsileg meg tudnak fogni – mert soknak ez volt ám a problémája – akkor véged van. Szóval ezért kellett az embernek nagyon vigyázni még a látszatra is, mert ha erkölcsileg kikezdenek..., ha megfognak, akkor már azt csinálnak veled, amit akarnak.

Hogyan látod az Egyház mai helyzetét, sokan talán éppen ezektől a krízisektől félnek vagy ódzkodnak, és ezért nem választják a papi hivatást. Mi lehet a háttérben?

Szerintem a *hitnek a meggyöngülése van mindenben.* Ugye mi sokszor mondjuk, hogy azért van paphiány, mert mi nem nősülhetünk. Biztos, hogy ebben is van valami. De nálatok? Tisztességes családi életet élhetne, és mégse megy. Vagy ahogy mondtad, hogy ő ugyan nem vállalja. Tehát nyílván való, hogy azért ment csak el teológiára, hogy diplomát szerezzen, hogy magasabb fizetési kategóriába kerülhessen. Tehát a hitnek a meggyöngülése az elsődleges ok, hogy nem hiszünk igazán abban, amit csinálunk. Énnekem ez a meglátásom. Meg talán most már a jó Isten is megengedi ezt, mert ami itt megy, már ahhoz Jézus Krisztusnak semmi köze. Nekem az a véleményem – lehet, hogy nincs igazam –, hogy az Úristen nem renovál. Ő mindig romba dönti, ami rossz és újra épít. Szóval nem tapasztgat, mint mi. És úgy látszik, hogy a megújulás mindig nehéz. A gyerek is mindig jajgatás közben születik, amikor születik, megvérzi az anyját de új élet keletkezik. Ez vonatkozik a társadalomra is, meg a világra is. Félünk attól, hogy mi lesz, különösen a következő nemzedékkel. Valahogy az ember úgy érzi, hogy valamit itt csinálni kell, mert ez így nem megy tovább. Szóval érzi az ember, hogy ezt már nem lehet fokozni, hogy világviszonylatban is természetellenessé vált a viselkedésünk. Soknak meg az egész berendezkedése természetellenes az életre. És amit a természet ellen teszünk, az mindig megbosszulja magát, mert az nem isteni. Ebbe bukott bele a Római Birodalom, s végső soron a görögök is. És nem tanulunk, pedig csak lapozgatni kéne a történelmet. És azt se akarják megtanulni, hogy mindig az egyház mentette meg a népeket. Ha csak egy *Mindszentyre*, egy *Ordassra* vagy egy *Ravasz Lászlóra* gondolok, mindig ilyenek álltak ki nemcsak a hitük, hanem a magyarság mellett is. Hát én ezért nem hiszek ezekben a mai politikusokban, még a Fideszben sem, megmondom neked őszintén... Nézd, ateista emberekkel, meg erkölcstelen emberekkel nem lehet ezt az országot megváltoztatni. Az, akinek már nem tudom hányadik házassága volt, hogy akar egy államot rendbe hozni, ha a saját életét sem tudta rendben tartani? Én nem hiszek ilyeneknek. Ennek hangot is szoktam adni.

Egy hivatásnak vannak nehézségei – ezt részben érintettük – és vannak szépségei is. Mit tudnál mondani azoknak, akiknek a látókörébe esetleg a papi hivatás is belekerült?

Én azt mondom, ha még egyszer kezdeném újra itt kezdeném. Nézd, egyenes vonalú fejlődés nincs. Vannak hullámhegyek, hullámvölgyek. És minket az Úristen azért küldött, hogy evangéliumot hirdessünk. Jó hogy hozzá tartozik a szegényekkel való törődés is, de erre nagyon vigyázni kell, hogy a végén ne csúszunk bele egy ilyen hamis kereszténységbe, ne legyen hangsúlyeltolódás, mert mindenkihez van küldetésünk. Sok embert vigasztalunk, sokan fordulnak felénk, s amikor megtömődik a templom az egy öröm. Mert, azért azok az emberek, akik a templomba jönnek, egy kicsit megpróbálnak mások lenni. Aztán ha egy hétre sikerül nekik, akkor egy hétig, ha egy hónapra, akkor egy hónapig, de valami javulás van azért. Sokszor az is baj, hogy a mai fiatalok már keseregve kezdik az életet, és akkor mi lesz velük később?

Én a teológiát se fejeztem be „hivatalosan“, csak mezei úton... a központi szemináriumból kirúgtak, és kirúgott professzoroknál vizsgáztunk... Persze Rómából volt engedély erre. A szenteléshez is Róma engedélye kellett, anélkül nem lehet senkit felszentelni. Ha az egyik egyházmegyéből elbocsátottak, akkor kellett, hogy egy másik vegyen fel, mert nálunk címre és benefíciumra szentelnek, valahova tartozni kell, nem lehet kóborolni. És ha az egyházmegye befogadott, köteles a püspökség az eltartásodról gondoskodni. Ezért kellett az, hogy minden római engedéllyel menjen. Hogy ne a levegőben lógjunk itt összevissza.

Azért ez is elég kalandos lehetett, mindent titokban?

Igen. Na most amikor a pártállam rájött, hogy ki az, aki ezt szervezte, az 12 évet kapott. Le is ülte mind a tizenkettőt... Ez *Tabódy István* volt. Ő vitéz volt, egy főispánnak a fia, akinek elég késői hivatása volt, hiszen 40 évesen szentelték. Volt ő

huszártiszt, hadifogoly is, meg minden – ezért, a „múltjáért“, életének a felét börtönben töltötte.

Igazából beszéltünk mélységről, magasságról, s szavaidban ott van mindig a keresztény derű, ami rendkívül szimpatikus és vonzó. Honnan van mindez?

Azt hiszem, örököltem. Apám volt ilyen. Most ez nem jelenti azt, hogy néha nem dőlök össze, mert vannak ilyen dolgaim, csak az a szerencsém, hogy kialszom és kezdem elölről. Szóval, hogy ez nem tartós nálam, nem maradandó, és talán mindennek meglátom a fonákját, és akkor rettentően nagyokat tudok mulatni rajta. Néha elég kritikus is vagyok ám, azért ha nem is mondom ki, látom a valós helyzetet. De azért igyekszem vidáman felfogni a dolgokat. És még a ÁVO-n is tudtam derültséget okozni a többi várakozónak. Nem is gondolná az ember abban feszültségben. Talán ez a szerencsém, hogy saját magamon is, a fogyatékosságaimon is jókat tudok nevetni. És ahogy öregszem, egyre több fogyatékosságom lesz.

Lehet, hogy csalódás éri a híveket, amikor olvassák ezt a riportot, mert egy szent embert vártak benne, aki éhomra is csak imádkozik... hát nem, így nem vállalom magamat. Emberek vagyunk, s be kell látnunk esendőségünket. Mindig szoktam mondani, hogy darabokban halunk meg. Kezdődik a szemünkkel, a fülünkkel, aztán a fogainkkal, azaz szép lassan.

Mi a véleményed az ökumenéről?

Baján is nagyon jó barátom volt az evangélikus lelkész, *Beniczki Tamás,* összse is jártunk. Ő is jött nekünk segíteni pl. karácsonykor a nagytemplomba a fenyőfákat hordtuk be, állítottuk fel. Mikor nála renoválták a templomot – mivel nem volt sok híve, talán volt száz vagy még annyi se –, átmentem a fiataljaimmal és kitakarítottuk a templomot. De mi soha nem vitáztunk, én azt mondtam: „Tamás ez nem miránk tartozik, hogy most ez így meg úgy. Ott vannak a teológusok és marják egymást, aztán lehet, hogy egyiknek sincs igaza majd meglátjuk.“ Nem szeretem az oldalvágásokat. Mikor azt mondják, jól van, jól van, de megjegyzéseket tesznek. Tudod, amit nem kell, pláne nem az emberek előtt. Baján volt nekem egyszer egy ilyen ismerősöm. Mondtam neki: „Te ezt ne csináld, mert sose tudod, hogy melyik asszonynak a férje katolikus, vagy melyik férfinak a felesége katolikus, melyik gyereknek az anyja katolikus. Csak sértő neki, akárhogyan is, de megbántod vele. Nem kell, minek? Te csináld a tiedet, mi csináljuk a mienket és akkor kész.“ Mert a történelem folyamán – énnekem az a meggyőződésem – nincs szemre hányni valója egyiknek sem. Amelyik erősebb volt, az hatalmaskodott a másikon, de alaposan. A skandinávoknál, ahol több volt az evangélikus ott a katolikusnak volt hallgass, ahol meg a katolikusok voltak többségben, ott meg ezeknek. Nem volt már „fair-gyerek“ egyik sem. Csak a kellemetlen az volt, hogy ez mind Jézus nevében történt. És ráfogtuk úgy, mint a zsidóknál egyik-másik próféta, hogy az „Úr akarta“ – dehogy akarta.

Az igazi szentség az, ha a hétköznapokban látszik a fölfelé irányultság.

Tudod, én mindig azt mondtam, ha énvelem mindenki meg lenne elégedve, akkor szent lennék. Mivel tudom, hogy ki vagyok, ezért van az, ami van, vagyis néha konfliktusok vannak. Azért ki nem árusítjuk a hitünket. Szeretettel próbálunk segíteni, de ha egyszer valaki nem hagyja, hogy segítsünk, akkor nem megy a dolog. Nem tudom, hogy nem kellene szigorúbbnak lennünk? Vagy az egész egyháznak? Nagyon felhígultunk. Persze nem a tökéletesek társasága ez, ha mindenki szent lenne, a világ akkor se lenne szent. Szóval én ezt nagyon jól tudom, csak egy kicsit úgy elengedték a dolgokat.

Mert ugye azzal a jelszóval, hogy engem is szolgálni küldtek ide, ebbe sok minden belefér. Tudniillik akkor már-már oda jutunk, hogy szolgáltató vállalat leszünk. Nem hiszem, hogy az Úr is így képzelte. Ezért igyekszem érthetően és határozottan beszélni.

Mert vannak hívek – biztos nálatok is van ilyen, – akik áhítatosan mondják a magukét. Na most, ha én arról prédikálnék, hogy hány liter vizet adott a lourdes-i forrás, abból baj biztos nem lenne, de előbbre se mennénk. Mert attól lehet üdvözülni, hogy tudom, vagy nem tudom hány liter.

Volt itt egy elődöm, aki igen preferálta a nem lényegi dolgokat. És láttam, hogy sokaknak tetszett az állandó „szűzanyázás“ is... tudod, hogy mi nagyon tiszteljük, de első helye Jézus Krisztusnak van, nem kell itt túlzásba vinni a tiszteletet, meg átesni a ló túlsó oldalára. Mindenkinek megvan a maga szerepe. Aztán én ezeket leállítottam, és akkor az volt a baj, hogy én vagyok az ördög. Nem baj, hát én vagyok. Sok Mária-képet, szobrot kitettem a templomból. Egy maradt, hát nem kell abból több: Mária kis korában, meg nagy korában, meg még nagyobb korában... Teljesen fölösleges, nem kell. Tudniillik arra vigyázni kell, nehogy ez a túlzó tisztelet bálványimádássá fajuljon a végén.

Nem, nem, én egy másik stílust szoktam, illetve abból, ahogy én tanultam, nem engedek. Nézzed meg azt, hogy ha valaki effeminált, jobban el tudja ám vinni a közösséget. Nálunk meg van is alkalom rá, jobban mint egy másik felekezetnél. Én erre nem vagyok kapható, és a különleges, csodás dolgokra sem vagyok kapható.

És egyszer egyedül maradtam a rendházban és a templomban, és mivel én nem voltam plébános, csak házfőnök, gyorsan szóltam telefonon Győrbe, hogy nevezzenek ki, mert ennek jogi következményei lennének, hogy nincs plébános. És akkor megjött a kinevezésem. Másnap azzal kezdtem a misét, hogy: Kedves testvérek, a mai nappal én lettem itt a plébános. Ezennel Tatán a „csodák“ megszűntek.

Ezeket gyomlálni kell. Itt egy tisztességes liturgia van, s tudjuk, hogy mit hiszünk, mi az, ami nem tartozik ide. Aztán az, hogy egyébként ki mit hisz még, az az ő dolga. De hivatalosan ne próbáljon senki olyan dolgokat tenni, ami nem ide tartozik, sőt káros, mert ha ezt meglátja, egy fiatal, rögtön azt mondja: „Köszönöm, ebből nekem elegem van“. Meg hát mindig mondtam: van éppen elég hinnivalónk, nem kell azt szaporítani. Ezek is néha próbára teszik az embert.

Mióta szolgálsz itt Tatán?

Már 1990-től, 15 éve, hosszú idő ez. Már nem is volna szabad itt lennem. Nekem mindig az volt a véleményem, hogy 7-10 év, és akkor tovább kell menni, de hát nincs helyembe más. Most meg kisült, hogy pótolhatatlan lettem – képzeld el. Ugye mert itt is probléma volt: a kapucinusok is föl akarták adni a plébániát, hogy visszaadják a püspökségnek. Én meg harcoltam érte. Mert azért nem rossz hely ez, az egyházközség erős, lelkileg és teherbírásban is az. Nézd, egy jó vasárnap több mint ezren megfordulnak ebben a templomban. Hát ez a mai világban nem rossz. Ez a környék, Tata nem éppen egy áhítatos vidék, mondjuk meg őszintén. Tehát ez nem egy Bácska, ahol még most is menegetnek a templomba. Itt nem tudom, hogy volt, de a *Historia Domus Capucinorum*-ban panaszkodnak, hogy nem olyan vallásos hely ez a Tata. Persze akkor sokkal többen jártak, hiszen minden órában volt istentisztelet, és tele volt a templom.

Tudod én hozzá szoktam ott lent, hogy ádventben egy hajnali misén akár 3000

ember is volt. Minden ádventi reggel. Jánoshalma meg ezek, óriási templomok. Nagyböjtben? Nagypénteken délután háromkor? Hát feketéllett az utca! Jöttek a bő szoknyás asszonyok és a legények a keresztúti ájtatosságra – és tele volt a templom. Most már azért ott sem úgy van.

Ott a Bácskában szlávval kevert népek vannak. A szlávokban van egy vallási érzék, ami sajnos a többiben nem igen van. Azért én ezeket a bunyevác híveimet jobban szerettem, mint a svábokat, megmondom őszintén. A svábok is rendesek voltak, meg intelligensebbek a többinél, ez kétségtelen. De ha nem őközülük való vagy, nemigen fogadnak be. Az enyémeknek tréfásan mondtam Dunaszentmiklóson: „Tudtam, hogy svábok vagytok, de ennyire?“.

Tudod, a bunyevác meg olyan, ha megszeret, akkor nagyon megszeret. Énnekem volt azért konfliktusom velük Baján, mert az éjféli mise mindig bunyevácul volt. A magyaroknak meg semmi. Mert ez 250-300 éve így van. Na de a bunyevácok kihalóban vannak már, akkoriban vagy 60-an(!) voltak egy nagy városban. Akkor bevezettük, hogy 11-kor a magyaroknak legyen mise, mert akkor meg tömve volt a nagytemplom. A másik templomunkban éjfélkor volt a mise, de oda meg nem fértek be, az utcán is álltak. Mondtam, ezt nem lehet így csinálni. És így bevezettük az új rendet. Hogy meg voltak sértve! Hogy itt a magyaroknak „nem jár semmi“. És akkor felálltam és elmagyaráztam, hogy „ezt a templomot a Grassalkovics építtette, maguk itt csak a maltert hordták, meg a téglát, napszámba. És a templom nem azoké, akik a temetőben vannak – mert tényleg sokan voltak –, hanem azé a templom, aki benne van“. Két évig nem fogadták a köszönésemet. Aztán egy év végi hálaadást tartottam nekik, és szépen beénekeltem nekik bunyevácul a liturgiát, no, akkor megbékéltek.

Ott a nyelvi problémák is léteztek. Például ott volt Hercegszántó, ahol magyarok és még svábok is voltak. Na most egy úrnapnál ment a körmenet, nyelvek szerint voltak sátrak, ha nem azon a nyelven ment a liturgia – mert megvolt, hogy hol kell magyarul, hol másik nyelven –, belekiabáltak a szertartásba, és abba kellett hagyni és újrakezdeni. Ez nem keresztény, nem katolikus, hanem elsősorban szláv magatartás volt.

Érdekes, a hercegszántóiaknál történt, hogy a 1900-as évek elején a magyar misét is bevezették. Erre a falu nagyobb része áttért orthodox hitre. Na, ebből látszik a hithűség. Lement hozzájuk *Császkay érsek,* hogy csitítsa őket, és bizony hozzávágták a hintójához a rózsafüzéreiket. De aztán kijózanodtak, és visszatértek, csak egy pár család maradt orthodox, azóta is. Meséltek nekem az öregek, hogy a szüleik, akik áttértek, mikor ment az úrnapi körmenet azzal a kevés hívővel, aki megmaradt katolikusnak, a kerítés mögül lesték, és sírtak, mert azért eszükbe jutott, hogy ők mik voltak. És akkor szépen visszatértek.

Tudod, nehéz ez, akkor pláne, ha már egyedül van a pap és 3 nyelven kell neki beszélnie, 8-kor magyarul, 9-kor németül, 10-kor szlávul. És ezek általában magyar anyanyelvű papok voltak. Átváltani hirtelen egyikről a másikra! Néha persze hibáztak is, mert ami a németben hímnemű, a szlávban nőnemű. Mindig utána vették észre, amikor kimondták, hogy nem úgy kellett volna.

Hivatásról beszélgetünk most. Tudod volt ott egy falu Bácsszentfülöp. 3000 vagy mennyi lakosa volt, abból a 3000 lakosból volt élő 60 pap és 120 apáca. A földdel tették egyenlővé azt a falut. Akik ott maradtak, azokat internáló táborba vitték. Szóval voltak ilyen „szent helyek“ tudod. Vagy ott volt Zenta! Az én fiatal pap koromban abból a városból volt huszonegynéhány, majd harminc élő pap. Abból az egy kis városból.

Meddig kell/lehet szolgálnia egy kapucinus barátnak?

Az az általános szabály, hogy 75 esztendő után nyugdíjba lehet vonulni. A gyakorlatban ez úgy néz ki, hogy mindenki tovább szolgál... mert tovább kell szolgálnia. Ha az egészségi állapota olyan valakinek, hogy nehezen tudja elvégezni a feladatát, akkor természetesen korábban is nyugdíjba mehet. Ha az ember érzi ugyan, hogy nem fiatal, az még nem elégséges ok, hogy 75 év előtt is abbahagyja. Hát hiába, ha nincs pap, csinálni kell. Csak kérdés, ha az ember tényleg megöregszik, érdemes-e, szabad-e vagy kell-e tovább dolgozni? Nem mindig gyümölcsöző ám a végkifulladásig való szolgálat. Mert adminisztrációk maradhatnak el, esetleg az anyakönyvezés, ami nagyon kényes dolog. Oda megy az új pap, aztán megy a faluba, hogy megtudakolja, hogy is volt, mint is volt az, amit nem adminisztráltak? Pótlólag anyakönyvezni, ezek nagyon nehéz dolgok. Persze van ez más egyházban is. Szóval nem biztos, hogy nagy hasznot hajt, ha öregségére is ott marad a pap, mert már fáradt, meg feledékeny.

Mit kívánsz magadnak és az egyházközségnek?

A Jóisten megtartó kegyelmét. Jó egészséget, keresztény derűt és tenni akarást. Erősödést a hitben, szorosabb kötődést az egyházhoz. Legyen egyre kevesebb „kerekes“ keresztény, akik csak kereszteléskor, esküvőnél vagy haláleset okán gurulnak a templom felé. Az Isten azt akarja, hogy békességre leljünk Őnála, ezért fontos az evangélium hirdetése. Csak azt kívánhatom, hogy legyen megújulás, fiatalokban is elkötelezettség az Isten szolgálatára, mert nagy szükségünk van hívő emberekre a családban, a gyülekezetben, munkában, hiszen így javulhat és épülhet az ország, s az egész világ...

Köszönöm a beszélgetést! A Lutherrózsa olvasói nevében is hadd kívánjam Isten gazdag áldását életedre és szolgálatodra!

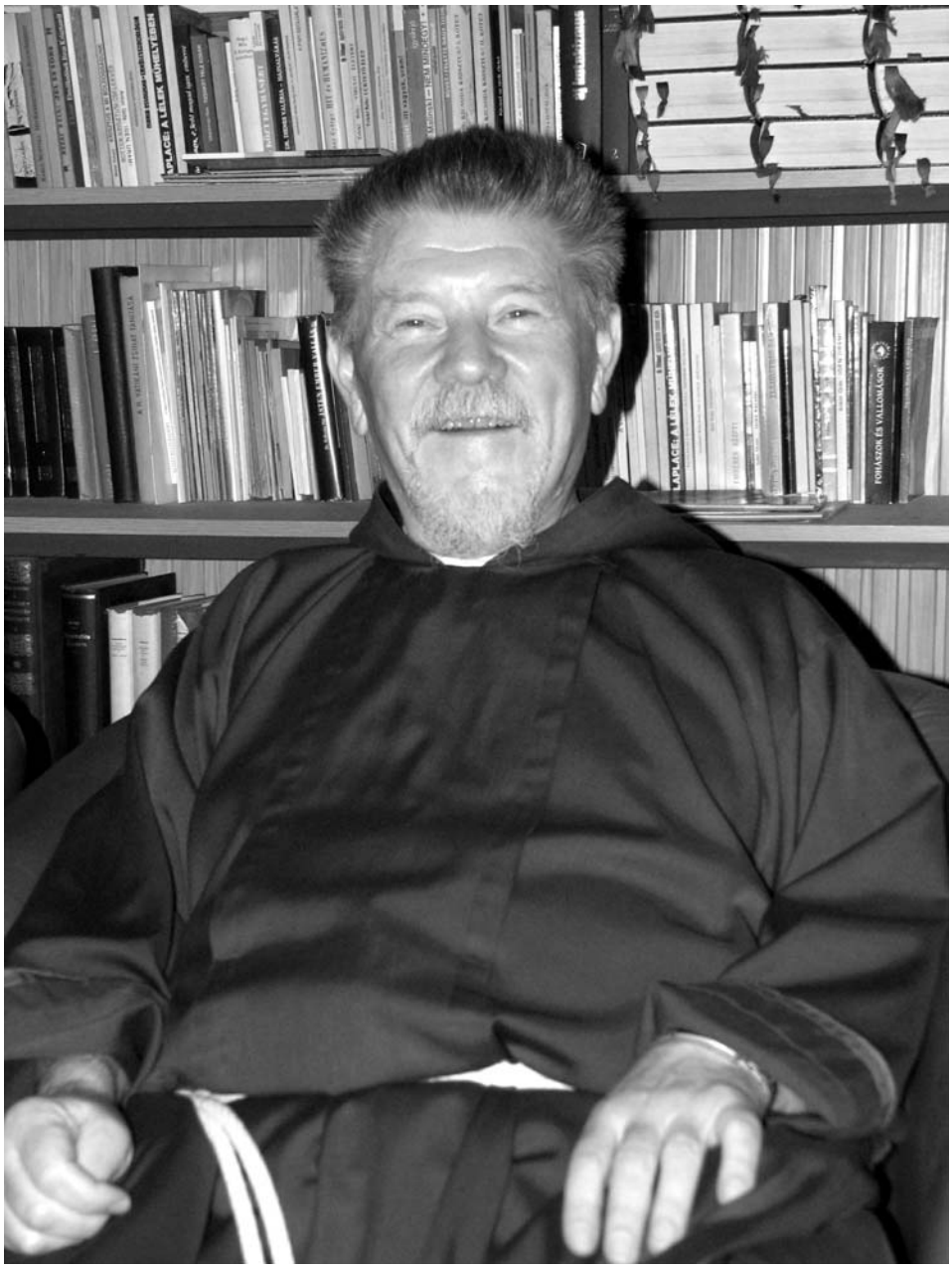

Dr. Margittay Erzsébetet a Családorvos Kutatók Országos Szervezete (CSAKOSZ) „Életmű díj"-ban részesítette. AZ indoklásban ez áll: „A családorvoslás kialakítása és fejlesztése érdekében kifejtett kiemelkedő, több évtizedes munkájáért". A gratuláció okán ültünk le, hogy kicsit visszatekintsünk a múltba, a gyökerekhez...

Hogyan lett Margittay Erzsébetből orvos? Mi volt a háttérben, ami miatt késztetést éreztél erre a hivatásra?

Első és talán legfontosabb indíttatás *édesapám* volt. Ő nagy hivatástudattal és szeretettel dolgozó orvos volt, akinek jellemző mondása ez volt: „Minden ember annyit ér, amennyi örömet tud okozni másoknak." Örömforrásnak tekintette a gyógyítást, az emberekkel való foglalkozást, magát az egészséget is. Ezirányú példaadó nevelést kaptam otthonról. Így azután örömteli pályakezdő lehettem, ami nem volt olyan egyszerű 1945-1955 között. Az egyetemre bejutás sem volt olyan egyszerű.

Beszélnél még édesapádról? Úgy tudom nem rögtön ment az orvosi egyetemre.

Ő egy sokgyermekes falusi tanítónak nagyon okos gyereke volt. Nagyon hamar papnak szánták és így került a ciszterekhez, akik nevelték. Végezte a teológiát és a bölcsészkart a ciszterciek segítségével. Azután tanulmányai végeztével volt benne annyi bátorság, hogy lelki vezetőjével és jó barátjával, a később mártíromságot szenvedett *Endrédy Vendellel* megosztotta kétségeit, s elmondta, hogy nem érez akkora hivatást a papi pálya iránt, mint szeretné. Erre válaszként nem megrovást kapott, hanem egy jó tanácsot: „fejezze be az egyetemet és vegyen gyorsan búcsút a rendtől, mert az egyháznak nagyobb szüksége van egy jó családapára, mint egy rossz papra." Értelemszerűen a kapott ciszterci nevelés nem tűnt el nyomtalanul, hanem meghatározta egész további életét, s családunkét is. A bátyám a bencéseknél tanult, mi hárman lányok pedig a Sacre-Coeurbe jártunk.

Mi volt ez a Sacre-Coeur?

Ez a Barat Szent Magdolna Zsófia által alapított Szent Szív Intézet. Ez az egyik legjobb szerzetesiskola volt. Ezt a francia alapítású szerzetesrend által működtetett nagyon jó iskolát – mint a többi egyházi iskolát is – 1947-48-ban megszüntették. Jómagam 7 évig jártam ebbe az intézetbe. 6 évet az apácák vezetése alatt, s az államosítás után még egy évet. Ezek után fokról-fokra kerültem különböző iskolákba. Egyik iskolai eltanácsolásom után kerültem a Deák-téri Evangélikus Gimnáziumba, ahová két évig járhattam, s meghatározó volt számomra egész életemben. Ez egy rendkívül jó szellemű iskola volt, azonkívül, hogy nagyon jó képzést adott. Sajnos csak 2 évet jártam ide, mert akkor ezt is államosították... De ezzel a társasággal, akkori osztálytársainkkal még ma is tartjuk a kapcsolatot. Ez a két esztendő mély nyomot hagyott az életemben, mind vallási, mind a nagyfokú kulturális nevelésével, az egyházi zene, a népzene tanításával. Bizonyára sokan ismerik *Weltler Jenő* nevét, aki a Lutheránia megalapítója volt. Ő volt az énektanárunk. Az iskola sportnevelése... egészében véve: embereket neveltek. Úgy gondolom, hogy két alappillére volt a nevelésemnek, amelyekre egész életemben támaszkodhattam: a Sacre-Coeur és A Deák-tér.

Természetesen a legerősebb meghatározó elem mindig a család. Tudni kell, hogy édesapámnak igen próbás élete volt. Többször kellett újra kezdenie az életét. Elvégezte a bölcsészkart, német magyar szakos tanár lett belőle. Megnősült, nagy szerelmi házasság volt. Tbc-ben meghalt a felesége – akkor még nem tudták gyógyítani. Ezután ismerte meg édesanyámat, aki hozzám ment, s az első házasságból született kislányt nagyon rövid ideig közösen nevelték, mert tbc-ben az is meghalt. Édesanyámat az orvosi egyetemen ismerte meg. Édesapám nemigen szerette a medicakat, – s ezt többször el is mesélték – úgy kérte meg apám anyám kezét, hogy: „Nagysád, én nem igazán szeretem az orvosnőket, szeretném a világot legalább egytől megmenteni – legyen a feleségem!" Édesapám végül úgy tudta befejezni az orvosegyetemet, hogy édesanyám közben órákat adott, s ebből éltek. Azután meglett az orvosi diploma, a lakás is – közben apám tanított is egy kereskedelmi iskolában német-magyar szakja mellett még egészségismeretet is, de mindezt a háború, az ostrom elvitte... Megint újrakezdés, a nulláról. Nem is az anyagi veszteség volt megrázó, bár akkor már mind a négyen megvoltunk. Igazából a népi demokráciát nem tudta feldolgozni... 1956 nyarán halt meg egy korai érelmeszesedésben. Nem tudom, mi lett volna ha megérhette volna az októberi forradalmat...

Nagyon aktív volt mindenben. A Szent Lukács Orvosegylet titkára volt, amit szintén feloszlattak, s csak pár éve alakult újjá. Érdekes, hogy ezt a habitust tőle örökölhettem, hiszen én is egy hasonló

szervezetben dolgozom 1989 óta, ami ökumenikus, a Keresztény Orvosok Magyarországi Társaságában – de ez egy másik történet.

Tehát megvolt az otthoni indíttatás, édesapád hivatástudata, akiről egyszer mesélted, hogy csak karácsonykor húzta ki két napra a telefont...

Nem két napra, hanem csak egy fél órára. Ez szentestje volt, amikor meggyújtotta az óriási karácsonyfán a gyertyákat. A József körúton laktunk, ahol a szobák belmagassága négy és fél méter volt. Gyerekként különösen élveztük a plafonig érő hatalmas karácsonyfát. Látom lelki szemeim előtt, ahogyan édesapám a hosszú pálcájával, aminek a végére egy gyertya volt erősítve sorra meggyújtja a gyertyákat, csillagszórókat... mi pedig énekeltünk, szavaltunk: „Eljött a nap, mit várva vártunk..." Ezt a gyermekverset felnőtt korunkban is el kellett énekelnünk édesapánknak, amit kamaszkorban megmosolyogtunk, hiszen ez mégiscsak gyerekversike. Most idős fejjel érzem ezeknek a gyermekverseknek a mélységét.

Nem volt semmi olyan momentum az életedben, ami azt mondatta volna veled, hogy mégse az orvosi pályát válaszd?

Akkoriban nagyon nehéz volt bejutni az orvosegyetemre – az embereket „káderezték". Megfordult bennem, hogy esetleg tanár legyek, zenei pályán – sokáig oboáztam. Nagyon szeretem a zenét, végigkísérte egész életemet, még most is rendszeresen kórusban énekelek, de nem voltam akkora tehetség... Nem voltam egy Fischer Anni... A zongorát éppen akkor hagytam abba, amikor Mozart d-moll fantáziáját, amit – úgy gondoltam – magas szinten tudok előadni, meghallottam Fischer Annitól játszani... akkor rájöttem, ez nem az, amit nekem csinálni kell az életben. Nagyon fontos számomra a zene, ami feloldódást és örömet jelent, de nem éreztem rá élethivatást.

Csoda volt, hogy felvettek?

Nem igazán értettük, hogyan történt – márcsak az egyházi múlt s az értelmiségi háttér miatt is – de végül is felvettek. Van egy sejtésem, de ez valóban anekdotába illő vidám történet. Erről lehetne sokat locsogni... Szóval, aki emlékszik erre a korra, az nagyon jól tudja, hogy háború után nem volt WC-papír. Újságpapír volt helyette, azt gyűjtöttük. S aznap reggel, mikor bementem, kinyitottam az egyik újságot, s olvasgattam. Történetesen a Guatemalai narancsháborúról, ahol kizsákmányolják a szegény munkásokat... Akkor már érettségin túl voltam, ahol is érettségi tantárgy volt a marxizmus. Tisztában voltunk tehát, Marx, Engels és Lenin tanaival, az imperializmus veszélyével stb. Ezeket alaposan ismertük, a beszéddel pedig soha nem volt gondom. A felvételi vizsgán nem sok mindent kérdeztek, majd végül feltették a kérdést: „Miért akar az elvtársnő orvos lenni?" Akkor elmondtam, s utána jött a bizottság leghangsúlyosabb tagja, a pártember, aki megkérdezte: „És mit tud az elvtársnő a guatemalai narancs-háborúról?" Én természetesen – mindenki ámulatára – mindent tudtam a guatemalai narancsháborúról, mit tudtam, „köptem az egészet"... hát igen, az Istennek van humora, s néha nagyon furcsa módon is tud segíteni.

Szóval felvettek... ez 1954-ben volt. A forradalom idején harmadéves voltam. Lelkes résztvevője voltam... végigvonultunk a körúton. Nem egészen pontosan tudtuk, hogy hogy is van az egész, de nagyon lelkesek voltunk... utána a fél évfolyam „disszidált". Nagyon sok forradalmi kép él ma is elevenem bennem, de ez egy külön cikk témája lehetne...

Aztán túléltük, levizsgáztunk, megvolt a diploma. Két gyermekem született. Először a klinikára kerültem, az is csodálatos módon történt. Olyan helyre akartak tenni, ahová nem akartam menni. Akkor ez úgy nézett ki, hogy akkor sehol nem is kaphatok állást. Utolsó pillanatban az Orvostovábbképző Intézet Belgyógyászati Osztályára helyeztek gyakornoknak. Kiderült, hogy ott még van egy „zárolt" hely. Az ottani főnök végignézte a káder-lapomat, s valamiért neki jó voltam. Onnan szakvizsgáztam Magyar Imrénél, belgyógyászatból. Átmeneti szakrendelés után – amíg a gyerekek kicsik voltak – gyakorlatilag 1971 óta háziorvosként, körzetben dolgozom Angyalföldön.

Hogyan kerültél kapcsolatba az egyetemi oktatással?

Ennek két oka volt. Az elsődleges, hogy 56 után nagyon sok orvost „kidobtak" az állásából, akik körzetben tudtak csak elhelyezkedni. Korábban, mondhatni a körzeti orvost lenézték, de a forradalom után nagyon sok értelmes orvost raktak ki. Persze voltak olyanok is, akiket egyéb okok miatt száműztek az egyébként lenézett körzetbe. Például olyan nőgyógyász orvosokat, akik nem vállalták az abortuszt, mert vallásos meggyőződésük ezt nem engedte. Például nagy szeretettel gondol mindenki egy Andor Miklósra, akit a János Kórház forradalmi bizottsága elnökének választottak meg, és ezért nagyon gyorsan a forradalom leverése után kiröpítettek onnan – ő is körzetbe került. Tehát voltak ilyen nagyon értelmes, kultúrált emberek, akik elkezdték mozgatni a körzeti orvos továbbképzésének kérdését. Így alakult azután meg a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete, amely egy alulról jövő kezdeményezés volt. Ez is egy hőstörténet, volt is néhány előadásom róla az utóbbi időben. Ez maga egy regény ahogyan kibontakozott. Ennek én körzeti orvosi pályám kezdete óta lelkes résztvevője voltam. A Medicus Universalis orvosi szaklapnak a szerkesztésébe nagyon hamar belekapcsolódtam. Előadásokat tartottam. Aztán kezdődtek ezek az orvosi kutatások. A végén kiderült, hogy nagyon sok, a körzeti munkából kihozható tudományos eredményt mutattam fel abban a több mint ötven tanulmányban, amiket ezzel kapcsolatban publikáltam.

Ez a társaság – akikhez én is tartoztam – kezdte el szorgalmazni a medikusok oktatását. Kezdetben még helyiségünk se volt. Végül az egyetem egyik lenézett tanszakja, amely egészségügyi adminisztrációs képzést folytatott, fogadott be minket – pedig ott is nagyon értelmes és lelkes emberek voltak. Nagy léptekkel haladva, azután ebből nőtt ki a Családorvosi Tanszék. Ezek nem voltak olyan egyszerű dolgok. Nagyon sok nemzetközi kapcsolat, konferenciák, munka állt mindemögött. Már akkoriban Németországban, Belgiumban, Hollandiában, Angliában működtek családorvosi tanszékek. Ezek szakorvosi továbbképzési- és vizsgarendszerét próbáltuk lemásolni, a magyar viszonyokat figyelembe véve. Ez elég jól sikerült is. 1992-ben alakult meg a Családorvosi Tanszék. Itt azok a háziorvosok oktattak, akik szerették is a szakmájukat és azt oktatni is akarták. Itt én egy alapító névtelen katona voltam. Közben megcsináltam a kandidatúrámat. Abból is kiviláglik, ha valaki beletekint, hogy azért ez a szakág egy nagyon szépen fejlődő orvosi terület, s érdemes ezt tanítani, az eredményeket továbbadni. Amennyire ezt engedik, próbálom is tenni.

Minden hivatásnak van napfényes és árnyolda is. Ma mégis azok a hivatások, ahol az embernek a személyiségét is bele kell tennie munkájába – és orvosoknál ez különösen is igaz, hiszen Hippokratész óta tudjuk, hogy az orvos maga is gyógyszer – nem igazán kedveltek...

Azt hiszem ez régen is így volt. Batthány Strattmann László óta egészen napjainkig számtalan esetet tudnánk felsorolni, ahol a hivatalos hatalmak is és sokan mások – talán kivéve azokat, akik a saját bőrükön érezték, hogy az orvos jót tett velük – nagyon sokszor bántották az orvosokat, nővéreket.

Amíg voltak az egyházi kórházak, addig azoknak magas gyógyítási szintje, légköre miatt igen jó társadalmi presztízse, imázsa volt. Aztán a „felszabadulás" sok mindentől felszabadított minket. Elég tendenciózusan igyekeztek az orvos tekintélyét lerombolni. Nagyon sok negatív intézkedés volt, amiket én megpróbáltam túlélni, s ahol lehetett elmondtam a véleményemet. Aki akarta, meghallotta. Kandidatúrám első cikkei között szerepeltek a fogamzásgátló tabletták mellékhatásait bizonyító tudományos felméréseim. Ennek ellenére, forgalmazzák őket. Az abortus-tabletták, az eutanázia az orvos tekintélyét is rombolják. Ugyanakkor a társadalmat is károsítják, az egészséges szemléletet, az erkölcsöt rombolják.

A készenlét egy fiatal orvost kifejezetten izgat, hiszen ha jön szirénázva a mentőautó, akkor kihívás, hogy megtalálom-e a bajt, tudok-e segíteni.

Ez persze a pozitív oldal. Ami negatív, hogy ma rendkívüli módon kizsigerelik az egészségügyi dolgozókat. Azok a nevetséges fizetések, amiket nővérek kapnak vagy kezdő orvosok szánalmas fizetése... Ez azért is baj, mert ha egy egészségügyi dolgozó, rosszul öltözött, ideges, fáradt munkáját nehezen tudja úgy ellátni, hogy az a beteg gyors gyógyulását szolgálja. S ha valaki szót emel, akkor rögtön visszavágnak: „Na, de erre esküdtél fel!" Igen felesküdtem, de nem arra,

hogy az egészségügy gumibohóca legyek. Ma sokan ezt a gumibohóc magatartást várják a társadalomban az egészségügyi dolgozótól. Persze az ember megpróbálja a beteggel való konfliktust kerülni, s nem haragszik rá, hanem inkább szánja. A főnökeim azok az én szakterületemben távol vannak, de ostoba rendeletekkel, amelyek csak a senkit sem érdeklő adminisztrációt szaporítják, tönkre lehet tenni egy hivatásszerető ember életét. Önmagában az orvosi hivatásnak

nem is lenne rossz oldala. A politika az, amely anyagi kérdéssé változtatja egészséget és betegségcentrikussá változtatja az embereket. Akár táppénzkérdés fals oldalai... az irreális elvárások, az ingyenes gyógyszerkapók mérhetetlen követelései. Az ember próbálja kikerülni ezeket a csattanási felületeket. Néha persze nem sikerül. Itt jön be *Placid atya* túlélési szabályainak 4. pontja: mindezt könnyű annak megtennie, akinek van *Kibe* kapaszkodni.

Nagyon sok medikus úgy nyilatkozik, hogy végzése után nem akar itthon dolgozni. Hogyan látod ezt a problémát?

Hogyan is mondjam, hogy ne legyen félreérthető vagy illúzióromboló. Azt hiszem, valahol igazuk van, mert senkinek nincs joga a másikat kolduszegénnyé tenni, ha az tisztességgel és becsülettel felkészült hivatására, akkor annak joga van arra, hogy normálisan megéljen. A jelenlegi állami vezetés ezt nem biztosítja, sőt lehetetlenné teszi. Sőt olyan körülményeket teremt, hogy egy kutató orvosnak nem sok jövője van ebben az országban. A praktizáló orvos megalkuszik... vagy, itt van ez a rémséges hálapénz, ami ha előkerül mindenki félrenéz. Na most, uram bocsá' – amikor egy fiatal orvos családot szeretne alapítani, lakást szeretne venni, szakmailag is fejlődni akar, s ismerős a jelenlegi tarthatatlan ügyeleti rendszer, a nem megfelelő munkajogi szabályozás, a feszített továbbképzési feltételek... akkor igen nehéz helyzetben van. Már önmagában a szakmai előrelépés is hatalmas szellemi energiákat köt le, de hogy mindezek tetejébe még egzisztenciális gondokkal is küszködni kelljen... nos én ezeket a fiatal kollégákat nem tudom kárhoztatni, mert másik országba készülnek. Nem tudom, ha csak negyvenéves lennék nem mennék-e ki én is olyan országba dolgozni, ahol normálisak a munkakörülmények. Egy idő után ugyanis belefárad az ember a szélmalomharcokba, az ostoba rendeletekkel való hadakozásba, a fölösleges adminisztrációba, az állandó hipp-hopp jelentések írásába, amiről rögtön látja az ember, hogy az égadta világon semmi értelme... Nem csoda ha fiataljaink elmenekülnek. Mi még forradalmi generáció voltunk – igaz egy részének ki is tekerték a nyakát –, de ezek a maiak nem azok. Most beszéltem egy Írországban dolgozó fiatal orvoskollégával, aki mellesleg háromgyerekes családapa is, elmondta, sokat dolgozik, nagyon sokat, de az a nyugalom, az ottani munkakörülmények, nem az a hisztériás légkör, ami itt az orvostársadalom 80%-ának „kijár". Tehát nem kárhoztatom őket. Hogy mi lesz? Nem tudom. Sok mindent túléltünk. Kegyelmes az Isten.

Mit jelentett számodra, hogy keresztény katolikus orvosként dolgoztál?

Elsősorban azt az állapotbeli kötelességet, hogy felelősséggel tartozom elsősorban Istennek és a betegemért, hogy az adott körülmények között, ami az orvosi tudásomból és emberi energiámból tellett, azt mind megtettem. Ez valahol törvénye volt a munkának. Az, hogy engem Isten oda rendelt, hogy lehetőleg szeretetkapcsolatom legyen azzal a beteggel, hogy megpróbáljam a szenvedő emberben Jézust látni. Nagyon sokszor olyan tanácsokat is tudtam adni, amiket kaptam a Jóistentől, mert előre nem lehetett kitalálni – mondtam, s jól sikerült minden. Valahogyan ez a rövid ima: „Jézus beszélj helyettem! Jézus segíts, hogy tudjak segíteni!" ez mindig megsegített. Egy állandó revíziót is jelentett ez számomra: „Uram ezt rosszul csináltam, bocsáss meg nekem!". Félelmetesen jó ez az isteni elgondolás a bűnbocsánattal, a feloldozással. Az önvizsgálat, hogy megtettem-e mindent, s ha nem sikerült, akkor bánom, de továbblépek. Ennek a világnézetnek köszönhetem, hogy ha valami történt, nem omlottam össze, tudtam újra kezdeni. Sokat jelentett azoknak a hitben testvéreknek a mellettem állása, akikkel meg tudtam beszélni nemcsak orvosi hétköznapi gondjaimat, hanem emellett isteni dimenzióban is megpróbáltuk érthetővé tenni egymásnak pszichoszomatikus betegségeket, eutanáziát. Azt hiszem nagyon sok dolgot kellene tanítani akkor is, ha nem hisznek az Istenben, mert a keresztény szemlélet egészségesebb, mint a nem keresztény szemlélet. Ezt a szemléletet próbáltam becsempészni az egyetemi oktatásba, azon kevés lehetőségek között, amik nekem adódtak. Az volt a tapasztalatom, hogy igenis a fiatalság fogékony ezekre. Nagyon nagy baj, hogy nem tanítanak orvosetikát, hittant, erkölcsöt éppen a medikusoknak is. Mert az, hogy valakinek van egy keresztény hite, az nem rajta múlik, ez kegyelem kérdése, de ettől még meg lehetne tanítani az alapelveket: Ne ölj! Ne hazudj! Ne káromkodj! Ne légy inkorrekt a beteggel szemben!

Ha ezek megtanításán keresztül, a kegyelem által valakinek mégis Jézusba gyökerező hite adatik, az – úgy gondolom – nagyon sokkal előbbre viszi az embert.

fm

Medicus pastoralis

Részletek **Dr. Med. Phil. Margittay Sándor** háborúskori előadásából, *„Az orvosi hivatásról"*

A medicus pastoralis feladata gyönyörű, de nehéz. Sokszor éri csalódás, legszebb intentioit nem tudja megvalósítani. Egyikmásik lelket igen nehéz, sokszor lehetetlen megközelíteni. Vannak pályánkon egyes szakmák, ahol erre nem is, vagy legalábbis igen ritkán nyílik alkalom. Az eredménynek örüljünk, a csalódás ne keserítsen. Valósítsunk meg elgondolásainkból annyit, amennyit az erőlködés látszata nélkül meg tudunk valósítani.

Egy új esztendő hajnalán állunk. Nem tudjuk, hogy mit hoz ez az év. Alig néhány napja, még a betlehemi jászol előtt álltunk és lelkesen énekeltük: „Dicsőség, mennyben az Istennek, békesség földön az embernek." Meghozza-e az új év a békét, vagy újabb, talán még nagyobb megpróbáltatások várnak szegény nemzetünkre?

A hivatása magaslatán álló orvos feladata mindig nehéz volt, de különösen nehéz napjainkban. Hitet, bizalmat, reményt önteni a betegbe, amikor magunk is csüggedünk, megnyugtatni az idegkimerültet, mikor a mai élet ezernyi nehézsége a saját idegrendszerünket is összeroppanással fenyegeti, felemelni a szenvedőt, amikor mi magunk is le vagyunk sújtva. De az igazi orvos nem a saját baját nézi elsősorban, hanem szemei azon csüggnek, akiket a bizalom hozzá vezetett. Igyekszik szívükbe lopni a hit erejét, reményt nyújt a testi és lelki felépülésre, megsimogatja őket a szeretet szavával, és ha este otthonában belefáradva a munkába, amint az isteni Orvos nevében végzett pihenésre hajtja a fejét, úgy érzi, hogy lelkében felcsendül karácsony szent melódiája, az örök karácsonyé, amit nem tud túlharsogni ágyúk bömbölése, a bombák robbanása, a társadalmi élet disszonáns tülkölése, mert a jól végzett munkát harmónikus lelki nyugalommal, rugalmas munkaerővel, fokozott munkakedvvel jutalmazza Az, Aki számunkra minden karácsonykor újra születik: a Legfelsőbb, Legbölcsebb, Legszeretőbb és Legigazabb Medicus Pastoralis.

Isten országának munkásai – legyenek azok egyházi személyek vagy szószék alatt ülők – mindig áldozatot hoztak az „ügyért“. Így is van ez rendjén, a jóért mindig küzdeni kell. Az egyház hajóján manapság mégis kevesebb a matróz... pedig lenne hely megfogni a köteleket, hogy a Szentlélek szele jobban feszítse a vitorlákat. Milyen a lelkész társadalmi elfogadottsága, s milyen kihívásoknak kell megfelelnie annak, aki ma szolgálatba áll. A lelkészi munka örömeiről és nehézségeiről beszélgettem Karl Georg Marhoffer címzetes lelkészzel, a Luxemburgi Protestáns Egyház lelkészi elnökével.

Miniszterek – egymás között

(Miniszter szavunk latin eredetű, jelentése: szolga.)

Mit értesz hivatás alatt?

Hivatás és szakma egy tőről erednek (Beruf/Berufung), mégis jól elkülöníthetőek egymástól. A szakmát azért gyakorolja az ember, hogy pénzt kapjon érte, melynek segítségével javakkal lássa önmagát, családját. A szakmáért nem kell élni-halni, ha többé-kevésbé kedveli az ember az már elégséges, a „munka“ így is jól elvégezhető, hiszen az eredmény a fontos.

A hivatásnál látnunk kell a különbséget. Először is a hivatásra Isten hív, az elvégzendő feladatot az ember az Istentől kapja. A mi esetünkben Isten igéjének az élőszóban való továbbadása, meghirdetése, s rögtön az elején ki kell jelenteni, a hivatást nem a pénzkeresés motiválja. Hadd maradjunk magunknál az egyházi területen, ahol például sokan vannak olyan laikusok, akik nem rendelkeznek teológiai diplomával, mégis saját tudásuk, talentumaik, felkészültségük, elhívatásuk alapján – különösen a szórványokban – lelkészi feladatokat látnak el. Munkájuk óriási segítség különösen a diakónia terültén, mert a praktikus segítségnyújtás mellett, a meghallhatás, az odafordulás, a bátorítás szolgálatát is betöltik.

A lelkész esetében ez kétoldalú. Egyfelől az elvégzendő szolgálata a munkája, amiért fizetést kap, – hogy maga és övéi szükségleteiről gondoskodhasson – másfelől a hivatásának a lényegét, a „hívást“ a meghívást, éli, megéli, követi, akkor teljesedik be a hivatása és akkor nem kérdés számára a munkaidő mennyisége (nemcsak hivatali időben elérhető), s hogy fordított világban él: amikor mindenki ünnepel, esetleg pihen – ő dolgozik. De számára, munkája elvégzéséhez az erőt, a hajtóanyagot éppen ez a különleges elhivatottság-tudat adja.

De tulajdonképpen ezt nevezzük teljes életnek?

Igen. De amikor erről beszélgetek fiatalabb kollégákkal és kolléganőkkel – néha nagyon érdekes dialógusok ezek – gyakran találkozom igényükkel: privát életet akarnak és szünnapot. Ilyenkor az az érzésem, hogy „szabadságra mennek“ – a hivatásukból. Az ószövetségi próféták, az evangéliumok, a páli levelek másról tesznek bizonyságot. Nincs szünnap az Isten országában, az elhívás egész életre szól, minden percére. A próféták sohasem mondták: „szabadságra megyek, nem szólok“, hanem engedtek hivatásuknak és folyamatosan prófétáltak. Ráadásul sem a próféták, sem az apostolok nem rettentek vissza, hogy kellemetlen dolgokat mondjanak. Az mondták, amit Isten a lelkükre helyezett, ha feddést, dorgálást, akkor azt adták tovább, vonakodás nélkül. Ez lehet egy másik jellemzője is a hivatásnak, hogy ti. nem csak szép dolgokat mondunk...

Szépeket mondani könnyebb, mint igazakat. Igazat szólni mindig is nehéz volt. Isten szolgája polifon feladatai között a kihívások zuhatagában – olykor elbizonytalanodik. Szerinted van-e erre orvosság?

Két dolgot biztosan be kell töltenie az eredményes munkájához. Először is az alapos teológiai képzést meg kell kapnia, hogy helyesen olvashassa, érthesse és természetesen magyarázhassa Isten igéjét. A második nagyon fontos dolog a személyiségének fontos része: a hitelesség. A gyülekezet – alaposabb teológiai képzés nélkül is – igen rövid idő alatt meglátja, hogy lelkészük vagy lelkésznőjük prédikációja hitelt érdemlő vagy sem, illetékes-e szólni Isten országának ügyében. S ha egy prédikátor olyat szól, amit nem akar hinni, megélni vagy nem tartja igaznak, az nemcsak életidegenként hat, hanem hamisan is. Ebben mindig nagyon világosan látnak a gyülekezetek, s ki is mondják rövid időn belül – ha úgy van – ez az ember nem azt éli, amit prédikál. Vagy – s erre is vannak hála Istennek jó példáim – kegyesen prédikál, de úgy is él. Sőt olyan kollégákat is ismerek, akik egyfelől kegyesen prédikál-

nak és élnek is, másfelől megvan bennük a klasszikus értelemben vett liberalizmus. *(**Liberalizmus:** egy korábbi állapotnál szabadabb állapot, szabadelvűség. **Libertinizmus**: a szabadság hangoztatásával az erkölcsi törvények kötelező erejének tagadása. Sajnos a ma hangoztatott liberalizmus jelentéstartalmában ez utóbbi felé húz. Megjegyzés: frankom)* Ez vagyis a szabadság-eszme. Mindaddig, amíg személyiségükben ez hitelesen előjön, s külön válik, ez az én véleményem, az én tapasztalásom, az én gondolatom, addig nincs semmi gond, a gyülekezet hitelesnek fogadja a prédikációit.

A nehézség ott van, hogy a lelkész, mint minden vezető –, de a lelkész különösen is – példakép szerepben áll, belecsúszik vagy éppen kényszerül. Ez összefügg Isten igéjének hirdetésével és a lelkészi hivatás társadalmi helyzetével. A kettő egy egyenest kell hogy alkosson. Lehetséges, hogy a személyes életnek vannak kisebb-nagyobb kitérői, vargabetűi, de az irányultságnak egyértelműnek kell lennie. Nálunk Luxemburgban a vallás abszolút magánügynek számít, nincs klasszikus értelemben vett népegyház. Jóllehet a luxemburgiiak 87-88%-a katolikusnak vallja magát, mégis a katolikus egyházban, s tudom most, kritikai hangot ütök meg, a papság autentikusságának gyakoribb hiánya a misék látogatottságának igen szomorú statisztikáját adja, hiszen az összkatolikusság mintegy 0,7-0,8%-a gyakorolja rendszeresen hitét istentiszteleti keretek között. Ezen az állapoton sajnos a misék gyakorisága sem segít.

Ha már a számoknál tartunk... s birkózunk velük eleget mi is és a testvéregyházak is. Mindezen felül tusakodik a pap nemcsak önmagával – időhiány, olykor kompetencia probléma, mert olyan feladatot is el kell látnia, ami nem éppen lelkészi feladat, de dolgok jó rendben történéséhez elengedhetetlen –, hanem az egyházával is. Az egyház pedig tusakodik a papjaival...

Ezzel kapcsolatban két dolgot szeretnék említeni. Az egyik a lelkész mindenkori kapcsolata a világgal. A mi sajátos helyzetünkre – a luxemburgi protestáns gyülekezet kicsiségéből fakadóan – nem jellemzőek a nagyobb , esetleg hosszútávon gondokat jelentő problémák. De a nagyobb, általános hívő és nem hívő emberre egyaránt ható erő a világ kommunikációja.

Ha összehasonlítjuk az ezelőtt 100 vagy akárcsak 50 évvel tartott istentiszteleti alkalmak formai kereteit a maiakkal, gyorsan megállapíthatjuk a hatalmas változást. Egy 100 évvel ezelőtti istentisztelet a ma emberének csak elenyésző százalékát tudná megszólítani... Az a provokáló perfekcionizmus – amit a média napról napra üzeneteinek célba-juttatása érdekében sugároz a tömegek felé – általános elvárásként jelentkezik mindenhol, így az istentisztelettel szemben támasztott igényben is. A mi manufakturális lehetőségeink a computer-vezérelt robotokéhoz képest egészen más. A televízió előtt ülve zenei csúcsteljesítményt kaphat a néző naponta, el is kényelmesedik ebben, míg az istentiszteletek zenei produktuma olykor megérdemelne még némi csiszolást...

A médiában megszólaló sikerült és kevésbé sikerült prominensek nyilatkozataihoz mérik a pap prédikációs teljesítményét is. Ugyanakkor az imádságba való belehelyezkedést, annak átélési lehetőségét egy krízis-szituációban gyakran helyettesíti a kitűnően felkészített orvosok betegvezetése, szakmai gondoskodása és lelkigondozása.

Így jut olyan helyzetbe a lelkész, hogy perfekciót várnak tőle, amit az esetek nagy részében gyakorlatilag képtelen teljesíteni. Hogyan is tehetné, hiszen teológiai képzettsége sem efelé irányul. Hadd hozzak szerény példákat az én hivatásbéli mindennapjaimból. Hogyan kellett elsajátítanom computeres alkalmazásokat: adminisztrációban, prezentációban, képi animációban. Ha arra gondolok, hogy hogyan néz ki ma egy konfirmandus-oktatás, s hogyan történt az 40 évvel ezelőtt, nos akkor azt kell mondanom, két teljesen külön világ.

Korábban a lelkész előadásokat tartott, amit meghallgattak – fiatalok és idősebbek egyaránt –, azok tartalmát elsajátították és erről csoportokban párbeszédet folytattak. Ma egészen más a koncepció. Ma a legelső feladat, hogy a „hallgatóságot“ segítsük kivezetni a saját jól behatárolt világából, mutassunk utat a témához, kitörési pontokat adjunk, motiváljunk. Ez csak akkor lehetséges, ha a realitások talajáról indulunk, ismerjük azt a világot amiben élnek, léteznek. Második állomás, hogy a célt nem mi adjuk meg rövidzárlatos kapcsolattal, hanem hagyjuk, hogy a célokat ők maguk fogalmazzák meg, dolgozzák ki. Ebben a lelkész hátteret ad, bibliai szöveggel és/vagy olyan történettel, amely biblia ihletettségű. A modern technika-adta lehetőségekkel forrásokat adunk a kezükbe, hogy ezek segítségével ütközzenek az adott problémával és így jussanak el a kívánt eredményre. Ez egészen nagy kihívást jelent úgy a csoportnak, mint az abban dolgozó egyénnek, nemkülönben a gyakran „csak“ moderáló szerepet betöltő lelkész számára is komoly intellektuális feladat. Gyakran megtörténik, hogy moderáció helyett ellenvéleményhez kell adalékokat szolgáltatni, érveket az adott állásponthoz, hogy azután eljussunk egy másik horizontig, sőt az meg is nyíljon. Ha ez megtörténik, átélhetjük az egyházi munka nagyszerűségét.

Emlékszem, segédlelkész koromban komoly félelmet keltett bennem egy-egy beszélgetés, bibliakör, felnőtt-katekizmus vezetése, mert a dialógusban soha nemcsak azok a dolgok kerültek a látótérbe, amik az előkészületi munkámban eszembe jutottak. Az élő bibliakörös alkalmakon egymást váltották a teológiai területek, praktikus teológia után a rendszeres teológiai tudásom mérettet meg, a dogmatikai kérdések után pedig azonnal lelkigondozási szakkérdésekre vártak tőlem választ. Az általános műveltségemet, beleértve a teológiai képzettségemet is, nem éreztem elégséges garanciának. Ma azt kell hogy mondjam, a heti hivatásbeli munkarendem legérdekfeszítőbb, számomra is a legtöbb örömöt és lelki felüdülést adó alkalmak éppen ezek, ahol az ide-oda kanyargó párbeszédben a hosszú évek alatt megszerzett tudásom, tapasztalataim segítik a válaszkeresést. Ebben a munkában nem mindig az Isten üzenetének a megértése a primer cél, természetesen ez nagyon fontos, de hát vannak titkok is, hanem az – ami időközben kiderült –, mi az értéke az Isten igéjének a mi életünkben. Oly sokszor nyilvánvalóvá válik, hogy Isten igéje sokkal távlatosabb tartalmakat kínál fel, mint ahogyan mi azt a rövidke biológiai életünkben egyáltalán megérteni tudnánk.

A gond-analízesek után azért szóljunk hétköznapjaink örömeiről is. Minek örül mostanság az Esch/Alzette-i protestáns gyülekezet, s minek örül a lelkésze?

Mindenekelőtt a 2007-es esztendőnek ürülünk, hiszen ekkor ünnepelhetjük, hogy Luxemburgban 120 éve létezik protestáns gyülekezet és 25 éve református autonómia. Örülünk annak hogy Isten kegyelméből 120 év után is vagyunk, hogy Obelé vetve reménységünket bizonyára még lehetünk. Ugyanakkor lehetőség is lesz ez számunkra, hogy kifejezzük hálánkat az állami vezetés felé is, mely teljességgel kíséri és támogatja céljainkat. Erre az ünnepi alkalomra való készülés jegyében éppen templomunk belső terét újítjuk fel. Új mennyezetrész kerül kialakításra, megtörtént a világítótestek cseréje, s nemsokára a teljes kifestés következik. Ugyanakkor örülünk annak is, hogy jövőre ezen a szép ünnepen a tatai testvérgyülekezetünkből – reménység szerint – baráti delegációt köszönthetünk.

Az én személyes örömöm pedig az, hogy gyülekezetünk egy emberként magáénak érzi a felkészülés gondjait, s számtalan jelét adják, hogy akár kétkezi munkával is készek aktuális feladatainkat segíteni. A másik örömforrásom, hogy alkalmainkat – mindenek előtt a bibliaóránk – élénk ökumenikus érdeklődésre tart számot, s a kezdeti gátlásokat legyőzve egyre többen látogatnak el alkalmainkra, hogy beszélgessenek Isten igéjéről, meditáción vegyenek részt vagy egészen egyszerűen élvezzék velünk együtt a szeretetteljes asztalközösséget...

fm

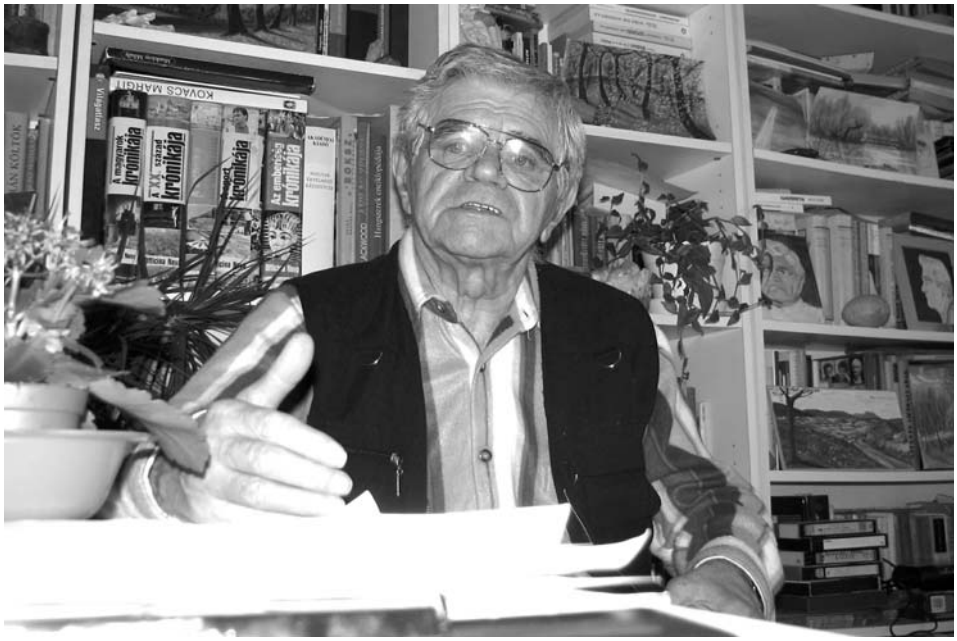

Citerától a könyvírásig

Szláv csengésű nevét 16 évesen hallottam először. Zoli barátomtól, aki először csak féltett hanglemezét hozta magával Tiszakécskéről, majd a citeráját is, hogy a kollégiumi esték magányát citeraszóval törjük meg. Onnantól kezdve citera és Pribojszky Mátyás számomra egyet jelentett. Nem oly rég derült ki, hogy ez a valóságban is így van.

Hogyan lesz az ember Kölcsey-díjas író?

Békés megye, Okány község. Ez Vésztőtől, Szeghalomtól van egy olyan 40 km-re. Nagyon kis falucska ez, tipikusan alföldi kis falu, ahol nem létezett olyan ház vagy tanya, ahol legalább egy citera ne lett volna. Nálunk nem volt. Nagyapám fazekas mester volt, és méltóságon alulinak tartotta volna, hogy ilyen hangszer legyen. De volt a szomszédban, és ott nagy divat volt, hogy úgynevezett házi bálokat, népies nevén cuhárékat rendeztek. Ilyen volt a szomszédban is, ahová édesanyámék átmentek, a bátyám is de engem nem engedtek el. Még akkor nem jártam iskolába, olyan 5 éves lehettem. De a kerítésen átmászva átszöktem és bebújtam a citerás asztala alá és onnan hallgatóztam, füleltem. Na most én a citerából, citerásból semmit nem láttam, csak a citerásnak a nagyon hosszú lecsüngő bajuszát, ami ide oda ringott. Ez nekem nagyon tetszett, és akkor elhatároztam, ha nagy leszek, akkor nekem is lesz ilyen bajuszom, hogy majd az enyim is inogjon. Tehát meg kell tanulnom citerázni.

Na most a bajuszból nem lett semmi de másnap anyukámmal a piacon jártunk és akkor még piacon is lehetett kapni jó citerát és addig-addig sírtam, könyörögtem, anyám megvett egy citerát. Most én abban a hitben voltam gyerek ésszel, hogy a zene a dallamok bele vannak építve a citerába, s azokat valamilyen úton-módon ki kell onnan csalogatni. Csináltam én azzal mindent, de hogy megpendítsem az eszembe se jutott. És nem jött ki semmi. Akkor anyám megunta ezt a kínlódást – mert én ezt persze bőgve csináltam – és »mit nem tud egy anya, ha muszáj« fogott két gyufaszálat, az egyiket pengetőnek használta, a másikat nyomónak, azzal kezdett tanítani. A legelső dal az volt, hogy Erdő mellett nem jó lakni. Ezt kellett nyüstölnöm éjjel-nappal. Nagyon utáltam. Már elmondhatom, hogy világhírű citeraművész voltam, de ezt az egy dalt nem tudtam rendesen. Valahogy ez ki is maradt az életemből.

Akkor azt a trükköt alkalmaztam, fölszöktem a padlásra és ott egyedül kínlódtam. Rengeteg kis dalocska volt a fejemben, amiket felnőttektől hallottam. És ott a padláson a magam kínlódásával megtanultam játszani. Azt, hogy jól játszom-e, vagy jobban mint mások, vagy kevésbé, nem tudtam megítélni, de ez nem is számított. Lényeg az, hogy szólt, és akkor már rájöttem, hogy én rakom bele a dallamot. Na és egy esztendő múlott, már első osztályos voltam. Megint volt ugyanott a szomszédban házi bál. És a Malmos Bandi bácsi, aki nekem a példaképem volt, megint ő volt a citeránál. Egyszercsak leült, mert nagyon fáradt volt. Aztán később kiderült fáradtságának az oka: időnként odamentek a legények, megkínálták, ő meg elfogadta.

Akkor kibújtam az asztal alól és a számat tátva néztem, hogyan játszik. Akkori szememmel nézve rosszul. Össze-vissza kapkodott idegesen. Egyszer azt mondja: „Mi van gyerek, tetszik?“ „Tetszik.“ – mondtam. „Nincs kedved beállni helyettem?“ Hú, hát egyéb sem kellett, képzelheted. Reszkettem a boldogságtól. Akkoriban a citerások között volt egy úgynevezett próbadal. Aki azt el tudta játszani, az igen, az már valami, az már mesterember. Ez volt a Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs. Én ezzel kezdtem. Nem volt szerencsés kezdés, mert ez olyan gyors dal, hogy nem lehet rá táncolni, aztán reggel 5-ig ott maradtam a citeránál. Anyám sírva nézte, hogy honnan tudja ez a gyerek. Aztán körbe is álltak, hogy nahát ez a kisgyerek ugye első osztályos, 6 éves gyerek és jobban játszik mint a Bandi bácsi. A végén kaptam 10 fillért a Bandi bácsitól. Nem cukorkára költöttem el, hanem az a 10 filléres még valahol most is megvan, megőriztem. Akkor olyan csodagyerek számba vettek és híre is ment ott a faluban.

Családi okok miatt átköltöztünk Békésre, és Békésen is a Szélső utcába, tehát a legszegényebb rétegbe, ahol szintén divat volt a házibál. Ott én már mester voltam. És hívogattak is Békésen sokfelé. 1941-ben történt egy nagy változás a családban. Apámnak nem volt munkája, és lépni kellett. Felköltöztünk Csepelre. Ott aztán volt munka a régi Weiss Manfréd gyárban. Na most ott nekem rengeteg sok problémám volt. Egyrészt a tájszólásom miatt kinevettek, meg mi az, hogy citera? Életükben nem láttak ilyet, úgyhogy nagyon sok gúnyolódásban volt részem. De azért nem ment el a kedvem. És akkor történt valami, ami elvezetett a citeraművészkedésig. Esténként mi gyerekek, fiatalok az utcán, az árokparton töltöttük el az időnket. Volt ott két gitáros fiú, testvérek, akik az akkori ízlésem szerint a világ legjobb gitárosai voltak, meg gyönyörűen énekeltek kétszólamban. Na én azokat napszámra el tudtam volna hallgatni. És megpróbáltam az ő játékukat, zenéjüket a citerán megkeresni. Fogalmam sem volt róla, hogy úgy szól-e majd vagy ez lehetetlenség, de megtanultam kétszólamban játszani, sőt két három szólamban. És egyszer az udvaron játszogattam. Nem vettem észre, hogy nyílt a kapu, bejött az egyik gitáros fiú – a nagyobbik –, és megállt a hátam mögött, és elég csodálkozva kérdezte: „Hát ez meg milyen hangszer?“ Ő sem látott még ilyet. Onnantól kezdve én lettem esténként az árokpart muzsikusa. Olyan alapdolgokra, hogy ez most eltér a hagyományos játékstílustól, a népitől nekem fogalmam sem volt, őszintén szólva nem is nagyon érdekelt.

14 éves koromban igazolt sportoló lettem ökölvívásban, és ez aztán megmaradt majdnem 30 éves koromig. Kezdetben versenyzőként később pedig már edzősködtem. Nem volt edzői diplomám, csak úgy magam köré gyűjtöttem fiatalokat, akik randalíroztak arrafelé, ahol laktunk. Ebből alakult egy csapat, s még az országos csapatbajnokságban is részt vettünk, tehát nem volt egy kutyaütő társaság.

17 éves koromban behívtak katonának. Akkor alakult az első honvéd sportszázad az új kommunista rendszerben. Különböző egyesületektől meg sportágakból hívogattak be oda embereket. Akkor egy csapatban játszottam olyan világhírességekkel, mint *Papp Laci*. Csak ő más súlycsoportban volt. Mi „kicsik“ egyéb-

ként csókolomot köszöntünk a nehézsúlyúaknak. 1950-51-ben hadseregbajnokságot nyertem. Ez azt is jelentette, hogy bekerültem a magyar nemzeti válogatottba, és mint sportoló mérkőzésekre jártam, külföldre is. Először csak a szocialista országokon belül, aztán később mentünk nyugatabbra is. Sőt egyszer kint bokszoltunk Amerikában. És ott nagyot csaltak az amerikaiak... mert ott derült ki, hogy egy profi világbajnokot állítottak be – hamis igazolással. Mi azt hittük, hogy amatőr, mert akkor még mi a profi világot egyáltalán nem ismertük. Az akkori aktuális világbajnokkal kellett játszanom. Jó, hogy nem tudtam előre, így gyanútlanul álltam ki ellene, és pontozással én győztem. Akkor ez óriási szenzáció volt a sportágban, mert akkor rangsorolták az amatőröket is, most csak a profikat rangsorolják, de akkor az amatőr országos ranglistát én vezettem. 1951-ben leszereltem, kiléptem a hadseregből, és akkor átigazoltak az Újpesti Dózsába. Ez a Belügyminisztériumnak volt a csapata és az Állami Tűzoltósághoz helyeztek. 1951-ben abbahagytam átmenetileg a sportot, és kértem az áthelyezésemet vidékre.

Ez sorsdöntő dolog volt. Lekerültem a Mátravidéki Erőműhöz. Na most őszintén, én nem tudtam, mit jelent az a szó, hogy erőmű. Mit gyártanak egy erőműben, elképzelésem sem volt. Ott megismerkedtem az erőmű berendezéseivel, a turbinával, kazánokkal és nagyon beleszerelmesedtem, nagyon tetszett. Tetszett az az óriási felelősség ami egy-egy emberen volt. 1952-ben nősültem meg, ott születtek a gyermekeim, három lányom. Az egyik 3 és fél éves kislányom beleesett az erőmű hűtőtavába, szívszélhüdést kapott a hidegvíztől és meghalt...

Nem akarok politikára rátérni, de hozzátartozik az életemhez. '56-ban az akkori párttitkár, az erőmű csúcstitkára, néhányunkat, fiatalokat összeszedett, hogy egy kézi húzós kocsival a pártirodából bizonyos könyveket: Rákosi, Farkas Mihály, Gerő meg ilyen jellegű könyveket az irodájából vigyük ki a főtérre. Nem tudtuk, milyen célból. Utasítás az utasítás – kivittük. Kiderült, hogy ott az emberek ilyen jellegű könyveket dobálnak a tűzbe, tehát könyvégetés folyt. Amikor átvették a könyveket, lefordították a kocsiról, én pedig visszamentem a turbinához. Akkor 72 órán keresztül voltam egyhuzamban a turbinánál szolgálatban, embertelen volt. Édesanyám akkor még Csepelen élt. Aggódtam érte. Felutaztam hát Csepelre, hogy anyámat elhozom hozzánk. November 3-án utaztam föl, és másnap november 4-én megindult a támadás. 100.000 szovjet katona akart bemenni Csepelre. Én nem tudtam egyedül kimenni ellenük, úgyhogy egy héten keresztül ott kellett rostokolnom anyámnál egy pincében. Nemcsak mi voltunk ott, hanem a szomszédok is. Egy hét késéssel érkeztem vissza az erőműhöz. Addigra ott megalapították az MSZMP-t. Én ott nagyon közismert voltam, ott edzősködtem ezen a lakótelepen. Akkor mondták, lépjek be. Én nem léptem be. Kreáltak egy feljelentést, hogy fegyvert rejtegetek. Kijöttek a lakásomra házkutatást tartani. Beráncigáltak a hatvani rendőrkapitányságra és egy tiszt pisztollyal a kezében kérdezgette: „Miért nem akar maga belépni az MSZMP-be?“ Mondom: „Ezért, mert egy rendőrtiszt kérdezi pisztollyal a kezében, hogy miért nem lépek be.“ Volt ott két széles vállú, erős gyerek és az egyik meg akart ütni. Igenám, de bennem az ütés védése reflexszerűen nagyon bennem volt, természetes, hogy elhajoltam, és nem bírt megütni, pedig próbálta többször is. Mondtam, vigyázzon, mert vissza is adhatom. De erre már nem került sor, mert az egyik hátulról gumibottal fejbecsapott, és elájultam. Valamikor estefelé tértem magamhoz.

Ugyanaz a rendőrtiszt megint behívatott a szobájába és mondja, hogy én most kimegyek, valamit elintézek, de nehogy beleolvasson ebbe a papírba, mert itt benne van, hogy ki jelentette fel magát. Mi volt az első dolgom, amikor kiment, hát persze odaugrottam és megnéztem. A legnagyobb döbbenetemre az egyik legkedvesebb, majdnem barátom jelentett fel. Ugyanez az ember, mikor a kislányom beleesett a vízbe, körülbelül két méterre ült tőle a parton és karba tett kézzel nézte, hogy a gyerek haldoklik.

Most egy kicsit kilépek az interjúból. Évtizedek teltek el, én közben bejártam a világot, amiről ott is tudtak a régi munkatársak. És egyszer autóval a lakótelep utcáit körbe-körbe jártam csak úgy nézelődni, hogy van-e változás. Egyszer megállítottak a régi kollégák, hogy várjál már, hallottunk róla, hogy vagy? Kiszálltam a kocsiból, beszélgettünk. Ezek ott ölelgettek, én meg őket. Egyszer csak megszólal valaki a hátam mögött. „Hát velem kezet fognál-e?“ Nézek hátra nem áll ott senki, és akkor lenézek és képzeld, egy deszkán, amire golyóscsapágyak voltak szerelve, ott ül egy test tőből levágott két lábbal. Ott ült a szerencsétlen – iszonyatos látvány volt. Nyomorék volt, pedig szép szál derék ember volt. Ő volt az, aki engem feljelentett... „Hát nekem meg tudsz-e még bocsátani?“ – kérdezte. „Nézd, ez már nem az én dolgom. Én mindenben megbocsátok neked, a jó Isten elrendezte veled a dolgot, megkaptad, amit rád szabtak. Ha az Isten megbocsát, akkor tőlem nem kell tartanod.“ Kezet fogtunk. Na – azt mondja –, akkor lökjél meg. Elindítottam szegényt. Sírva ment el... Őszintén megvallom, könnybe lábadt a szemem, olyan megrendítő találkozás volt.

Mindenesetre az, hogy könyvégető, ott ragadt rám. Nem én égettem a könyveket, a könyvégetésnél jelen sem voltam, csak odahúztam a kocsit. De ezért még nagyon sokáig a hatvani rendőrségre is beráncigált. Nem volt különösebb gond, azon az egy gumibotütésen kívül nem ért engem semmi más. Nem kerültem Andrássy útra meg sehova. De azt megmondták, hogy engem onnan el fognak küldeni az erőműtől, és akkor viszont már visznek föl Pestre. Egy éjszaka az akkor épülő Tiszapalkonyai Erőműtől a mostani Tiszaújvárosi Erőműtől átjöttek olyanok, akik engem kedveltek és valósággal kiszöktettek az erőműből és egyenesen vittek egy autóval a tiszapalkonyi erőműhöz. Ott folytattam az erőműves munkát.

Tanulni nem engedtek. Többek helyett elmentem felvételizni, a technikumba mindet felvették, de én megmaradtam a 8 általánosnál. Nagyon fájó pont volt az életemben. Esti gimnáziumba próbáltam menni, az első negyedévből még vizsgát is tettem. Utána megmondták a tanárnak, vagy ő megy vagy engem küld el. Én mentem.

Aztán közben épültek új nagy erőművek. Elkezdték építeni az oroszlányi erőművet. Ez a '60-as évek legelején volt, és engem hivatalból áthelyeztek az új erőműhöz betanítani az új dolgozókat. Mindig szerettem tanítással foglalkozni. Szerettem a családommal Oroszlányban lakni. Itt megint egy nagyon fontos momentum történt, alapvetően fontos. Az erőmű szolgálati telepe Bokod községhez tartozik most is. Néhányan megalakítottunk egy úgynevezett felnőtt klubbot. Ezt úgy kell érteni, hogy volt 16 éves tagunk, akit mi felnőttnek tekintettünk, de volt 50 éves ember, akit nem fogadtunk be, mert nem tekintettük felnőttnek, olyan volt a viselkedése. Rendszeresen, hetenként rendeztünk valamilyen programot. Írókat Tatabányáról, tanárokat Oroszlányból. Egyszer úgy adódott, hogy nem volt program, és én elkottyintottam magam, hogy nekem van egy citerám, szívesen elviszem. Nagyon megörültek neki. Akkor még mindig nem tudtam, hogy az én játékszintem hova tartozik, körülbelül hova sorolható. De szerencsére ők tudták, meg tudták ítélni. Lényeg az, hogy akkor ez ott nagy szenzációt aratott.

Ők akkor írtak Kecskemétre, ahol évenként rendezték az Országos Népzenei Találkozót. Akkor már egyet megrendeztek, következett a második. Megírták tehát, hogy van itt egy ember, aki, hogy jobban játszik-e vagy sem a citerán mint más azt nem tudják, de hogy másképpen, az biztos. És engem oda meghívtak. Először azt hittem, hogy tréfát űznek velem, hogy nem megyek el. De ezek bíztattak, hogy el kell menned, sőt el is kísértek, nehogy meggondoljam magam. Megérkeztünk Kecskemétre, ahol egyből mondták, hogy létszámfölösleg van. Túl sok a citerás. Itt az útiköltség nyugodtan menjek haza. Én indultam ki a többiekhez, akik ott vártak az utcán. Itt a papírom, megjelentem. És akkor valaki utánam szaladt – ma sem tudom kicsoda, pedig nyomoztam – várjak, ha már úgyis itt vagyok, éppen most indul egy csoport egy iskolába, oda el kellene menni játszani egyet. Persze ha már itt vagyok, akkor természetesen megyek. Az volt a szerencsém, nem tudtam, hogy kik mennek mellettem, mert ott volt *Illyés Gyula, Csóri Sándor* és a *Fodor András*. Fodor Andráshoz aztán életem egyik legszebb barátsága fűződik. De ott volt Ádám Jenő is. Ha én tudom, hogy kik között megyek, akkor valószínű inamba szállt volna a bátorság, de hát szerencsére nem tudtam, és így gyanútlanul mentem. Kérdezték, hogy mit fogok játszani. „Nem akarok nehezet – hát mégiscsak közönség előtt játszom –, a Kállai-kettőst“. Akkor azt hitték, hogy tréfálok, hiszen azt nem lehet citerán eljátszani. Kiderült, hogy el lehetett. Mikor befejeztem, a többi citerás, akik ugyancsak ott szerepeltek, ott állt a hátam mögött. „Hát ezt hogy csinálod? Ezt mutasd meg!“ És akkor visszamentünk a kultúrházhoz, de addigra már megelőzött a hír, a rádiósok már felvételre készülődtek. Megszervezték, hogy az összes többi ott megjelent citerásnak tartsak bemutatót, és magyarázzam el, milyen játéktechnikát használok...

Ezzel elindult az, ami szinte főfoglalkozásommá vált. Járni kezdtem az országot. Vidéki kis tanyaközpontos településeken gyerekeket, felnőtteket oktattam. Képzeld el, volt olyan egyéves autóm, hogy 150.000 km-el adtam el. (Ez csak Magyarországon belül.) Aztán később jártam ki Burgenlandba, Szlovéniába, Szlovákiába, Erdélybe tanítani. Akkor még többet kellett autókáznom. Végül beláttam, butaság hogy ezt így csinálom, mindenhova úgy sem tudok eljutni. Megalakítottam a CBK-t (Citerások Baráti Köre). A CBK fogalom

lett az országban és a népzenei világban is olyannyira, hogy már „fúrtak“ is bennünket. Hivatalból meg akarták szüntetni. Fölajánlották, hogy adnak pénzt, de működjünk együtt a X. kerületi pártbizottsággal, és akkor megkapjuk a rendes egyesületi bejegyzést. Ösztönösen éreztem, hogy ezt nem szabad elfogadni, úgyhogy nem is voltunk soha hivatalosan bejegyzett egyesület. Viszont több mint 2000 tagunk volt. Még Japánból is voltak tagjaink.

Áthelyeztek egy ugyancsak épülő új erőműbe, Gyöngyösvisontára. És akkor a családdal együtt természetesen oda költöztünk, és 1970-ben a Gyöngyösi Vidróczki táncegyüttes hívott meg közreműködőnek a műsoraira, hogy amíg átöltöznek a táncosaik, addig én tölsem ki az időt. Az együttes vezetője rossz tréfát akart velem csinálni, mert amikor mentünk ki Olaszországba szerepelni, azt mondta: „És a működési engedélyt itthon ne hagyd!“ „Mi az a működési engedély?“ – kérdeztem. „Milyen? Hát menjél fel Pestre a Semmelweis utca 1-3-ba, ott van a Magyarok Világszövetsége és az Országos Filharmónia, ott osztják.“ (Ilyen persze nincs, hogy osztják. Nagyon komoly vizsgákat kell tenni.) És én mit sem sejtve naivan elhittem, énnekem nem szokásom ilyen buta tréfákat csinálni, de másról sem tételezem fel, és én felmentem. Beállítottam az igazgató asszonyhoz, Lakatos Évához. Híres név volt. „Ugye itt osztják a működési engedélyt?“ – kérdeztem. „Uram isten! Ki küldte magát ide, jóember?“ Elmondtam, hogy ki küldött. „Ja, már akkor értem.“ Mint kiderült híres volt az együttes vezetője az ilyen rossz tréfáiról. De ez a Lakatos Éva valahogy megsajnált. „Játszott már valahol?“ „Hát otthon, a rádióban is...“ Megkérdezte a Sárossi Bálintot, hogy ő mit szól hozzá. A Bálint rábólintott, jó, érdemes neki megadni. Íme kaptam egy hivatásos előadóművészi működési engedélyt. Ez aztán elindított. El kezdtek hívogatni, küldeni. Külföldre is, ideoda. Egy ilyen külföldi vendégszereplés mindig hozott magával egy újabbat. Mert például Prágában valaki oda jött hozzám, s megkérdezte: „Nem volna-e kedve eljönni Párizsba?“ „Hát hogy ne volna.“

Elkezdtem járni a világot, és akkor egy hibát követtem el. Akkor már a rádió rendszeresen adott le tőlem felvételeket, a munkatársaim előtt elkezdtem túl szerény lenni. Igen ám, csakhogy ők hallották a rádióban nem csak a bejátszásokat, hanem a méltatásokat is. És ők hinni akartak abban, hogy közülük kiemelkedhet valaki. Csak az én túl szerénységemet nem bocsátották meg. Olyan butaságok terjengtek, hogy engem valaki látott Nyugat-Németországban valamilyen lap címoldalán az angol királynővel együtt lefényképezve. Mondtam nekik, hát gyerekek képzeljétek el az angol királynőt nem is szabad lefényképezni, csak egyetlen udvari fotósnak. Olyan nincs, hogy egy újságíró odamegy és kattint egyet. Egyáltalán közelébe sem engednének, nem hogy mellette... ez butaság ilyet nem szabad elhinni! Hinni akarták. Minél inkább tiltakoztam, annál jobban meg voltak sértődve. Ők igen büszkék akarnak lenni arra, hogy közülük, a fizikai dolgozók közül valaki ki tudott emelkedni. Ez a kellemetlen hangulat annyira szétterjedt, hogy még a saját feleségem is átvette ez taz ellenérzést olyannyira, hogy megromlott a családi viszony. 1971-ben kérte, hogy váljunk el. Két lányomat imádtam. Nem akartam elválni, de végül nem lehetett azt az otthoni feszült kellemetlen életet folytatni. Ráadásul engemet ráncigáltak ide-oda: *Budapest Táncegyüttes, Állami Népi Együttes*. Volt olyan év amikor, egyszál magam több valutát hoztam az országnak mint az Állami Népi Együttes együttvéve. A válás után Pestre költöztem. Akkor is erőműbe mentem dolgozni, nem gondoltam arra, hogy egyszer ezt én mindentől függetlenül fogom csinálni, hogy ebből éljek, afféle művészéletem legyen, mint citeraművésznek.

Párizsban történt, hogy valaki meghallott játszani és bejött az öltözőbe, hogy nem volna-e kedvem Japánba elmenni vendégszerepelni. Hát mit mond erre az ember? Hogyne, bár utólag már kicsit bántam. Mert Japánban derült ki, hogy nyílt egy magyar étterem és annak volt egy nagyon elegáns bárja, ahova belépett a vendég, s ott állt meg legelőször. Ott vetette le a kabátját és ott kellett nekem esténként kb. 15 percen keresztül folyamatosan játszani. Eleinte ez úgy bántott, nem akartam én vendéglátós zenész lenni. De megint csak a sors beleszólt...

Egyszer belépett egy család, gyönyörű, csodálatos kimonóban jöttek. Akkor láttam ilyet életemben először közelről, hát persze, hogy megakadt rajtuk a szemem és a számat tátottam. Ott a hölgy, az anyuka odaült közvetlen mellém, és figyelte, ahogyan játszottam. Volt

Ezt a citerát egy idős bácsitól kaptam. Ő a nagyapjától, ő pedig annak az apjától. Egy katolikus pap hívott telefonon: „Itt vagyok az idős bácsi halálos ágyánál, akinek az a végakarata, hogy önnek ajándékozná féltett citeráját – ha elfogadja“. Azonnal autóba ültem. Órákig utaztam. Még néhány dalt el tudtam játszani neki... ő pedig mosollyal az arcán lépett ki ebből a világból. Életem egyik legmeghatóbb találkozása volt.

valami a kezében, de akkor mi még ilyen kis magnetofont nem láttunk, tehát eszembe sem jutott volna, hogy hangfelvételt csinál. Kiderült, hogy volt egy magánegyeteme, ami az ő tulajdona volt. Persze nemcsak a tulajdonosa volt, hanem egyben a rektora, a főigazgatója is. Meghívott, hogy tanítsak fiatal zeneszerzőket. Ennek az a magyarázata, hogy az egy szál citera hangereje a tömörsége kb. 30-40 ősi japán hangszer (samiszem) hangerejével ér fel, csak hogy ez a samiszemet a hagyományok miatt nem szabad használni csak a kabuki színházban vagy ceremóniákon. A zeneszerző hiába akarná arra írni a művét, arra nem szabad. Ott a hagyomány az mindenek felett áll. Ugyanakkor a citerán megkapják ugyanazt a hangzást, amit oda képzelnének, tehát szívesen tanultak. Volt olyan 40-50 tanítványom. Ráadásul még az állami televízióban is tartottam – itt Magyarországon mondanák, hogy „citera sulit“, egy sorozatot. Időközben annyira rámragadt a japán nyelv, hogy már én tartottam a Japán tévében az előadást. Eleinte tolmáccsal. Amikor észrevettem, hogy butaságokat beszél, mert a verbunkos zenét úgy kezdte magyarázni, hogy ez éjjeli zene, egy szerelmi vallomás, közbe szóltam japánul, hogy nem jól fordítja, éppen ellenkezőleg: nagyon is nem az. Sajnos mivel nem volt kivel beszélnem kimúlott belőlem, elfelejtettem. És akkor fél évig voltam kint japánban, fél év alatt bejártam szinte egész Japánt.

Volt egy döbbenetes élményem. Bizonyára láttad valóságban vagy fényképen a szatmárcsekei temetőt. Vannak azok a bizonyos kopjafák. Hogy ez a kopjafa milyen eredetű – erre volt mindenféle magyarázat. De minden kopjafába van bevésve öt betű ABFRA. Valaki – azt hiszem a helyi pap – kijelentette, hogy ez azt jelenti: a *boldog feltámadás reményében á*men. Igenám csak temetői ásatáskor a földben 500-600 éves kopjafákat is találtak, amikre ugyanez az öt betű volt vésve. A helyi pap által vélt megfejtés nem lehet igaz, mert a „remény“ szó Kazinczy-ék nyelvújítása óta létezik csak a magyar nyelvben.

Tokióban megismerkedtem egy nagyon neves Bartók-kutatóval, *Tanimotó* nevű profeszszor úrral, aki egy világnagyság és polihisztor. Óvele mentünk le Oszakába, autóval. Szatmárcseke Nyíregyházától 6 km-re van, és Oszaka előtt 6 km-re letértünk az főútról, hogy mutatni akar valamit. Egy kis falucska Keke nevű falu (majdnem Cseke) temetőjébe vitt el és legnagyobb döbbenetemre a szatmárcsekei temető tökéletes mását láttam. Mikor ezt elmondtam neki, akkor ő is hüledezett, nem tudott róla. Otthonról kértem valakitől a szatmárcsekei temetőről egy fényképet. Szerencsére olyat küldtek, amin rajta volt a Kölcsey-síremlék, így egyértelmű volt, hogy Magyarországon készült a felvétel. Másként nem lehetett volna megkülönböztetni egymástól a japán és a szatamárcsekei temetőt. Az 5 betű, pontosabban az 5 stilizáció is megvolt mindkét helyen. Hogy mit jelent azt ők sem tudják. Legnagyobb meglepetésem akkor volt, amikor Tanimoto elmondta, hogy ugyanilyen temetőt talált Peruban is.

Ráadásul amikor én a Felszállott a páva című dalt játszottam, tehát a legősibb szerkezetű népdalt, akkor a japánok mindig rám szóltak, hogy nem jól játszom, mert nem úgy van. És elénekelték a maguk szövege szerint. Persze a szótagszámuk miatt ritmikai eltérés volt. Tanimotó elénekelte nekem egyszer a perui változatot is. (Hej Dunáról fúj a szél qvint-váltó pentaton dallamokban, közös dallamokat talált. Elmondtam a László Gyula professzornak, akivel egyszer kiállításán közreműködtem, s ő azt mondta: „Ne folytasd, ezt ne meséld el, mert akkor aztán végképp összekavarodik minden.) Egyszer aztán megadta a sors, megláthattam a perui temetőt is. Sok helyre juthattam el, 52 országban voltam vendégszerepeln.

Sajnos 2000-ben egy reggel arra ébredtem, hogy tele van a szoba idegen emberekkel, kérdezem Esztert, a feleségemet, „Kik ezek a mentősök, mit keresnek itt?“ – „Érted jöttek.“

Kiderült, hogy akkor volt agyi infarktusom, de én ebből nem érzékeltem semmit, bár el volt ferdülve az arcom, de ezt nem éreztem. Lebénultak a hangszálaim, nem tudtam beszélni egy hétig. Amint látod és hallod, ebből kigyógyultam. Beszélni megtanultam – nagyon is. Azért elkeserített a bal kezem. Járogatok tornára is, nekik köszönhetően, már mozog. Tudtam, hogy jönnek hozzám Kanadából, hoznak gyerekeket, akikkel foglalkoznom kellene, tehát önmagamat kínozva kegyetlenül, néha

majdnem sírva, próbáltam visszahozni magamnak a játéktudást. Annyira visszajött, hogy tudtam nekik mutatni valamit, legalábbis tudtam nekik tanácsot adni. Aztán egy éjszaka megint történt valami, ami a mai napig is még fennáll, jött egy második szélütés...

Amikor ismét el tudtam játszani egy dalt, akkor viszont *Dr. Nagy Erzsébetet* fölhívtam telefonon, nem tudom mesélte-e neked: „Doktornő! Csoda történt, ezt hallgassa meg! Fél perc az egész!" – és eljátszottam neki egy dalt. Lehet, hogy neki is könnybe lábadt a szeme, én itt bőgtem a szomszéd szobában a citerára borulva. De úgy igazából már nem jött vissza a régi játéktudásom.

Máskülönben rengeteg minden élmény bennem maradt – gondolhatod, egy ilyen életút! Létrehoztam Tiszakécskén 1980-ban egy citera tábort. 80 fővel indult. 1993-ban – akkor már nagyon nehezen viseltem magamat – átadtam a tanítványaimnak, akiket hallottál a magnófelvételen is játszani. Most már kaptak eleget, folytassák ők. Folytatják. Jobban csinálják mint én csináltam. Akkor már nem nekem kellett utazgatni a csoportok után, ők jöttek. Három turnust rendeztem mindig, és évente 400-500 ember jött el a táborba. Ez a Tiszakécskei Citera Tábor fogalom lett, Európa legnagyobb népzenei tábora. Mindig nevelődtek ki ügyesebbek, és azokat emeltük ki „tanárnak" akik segítették a kevésbé tudókat.

Úgyhogy odafogadtunk olyanokat is, akik ott fogtak életükben először citerát. De egy hét alatt megtanulták az alapokat. De jöttek oda haladók, magas szinten citeramuzsikát művelők, jöttek külföldiek Franciaországból, Angliából, Japánból. Amerre én jártam megfertőztem a hallgatóságot. Meghát ugye a környező országokból a magyarok. És akkor ott kaptam életem legnagyobb rangját, hogy „Matyi bácsi". Mindegy hogy hány éves gyerek vagy hány éves idős ember, engem megtisztelt ezzel a megszólítással.

És hogyan jött az írás?

Szóval amíg otthon ültem egyedül, megrohantak ezek a mindenféle emlékek, és gondoltam, ezeket le kellene írni. Egy két ilyen megtörtént esetet le is írtam. Eszter meg ráadásul lelkesített, biztatott. Aztán rájöttem, hogy nem muszáj nekem csak a régieket megírni, hát vannak új jelenségek is körülöttünk, és akkor ömlött belőlem a téma. Eddig három kötet jelent meg, Lakitelken jelent meg az utolsó. Akkor már eldöntött tény volt, hogy Csepelről lemegyünk vidékre, nem tetszett a Pesti élet egyikünknek sem, de akkor még nem tudtuk, hogy hová. Járkáltunk az országban, hátha valahol otthon érezzük magunkat. Amikor lehívtak bennünket Lakitelekre, nem mondták meg, hogy miért. Kiderült, hogy a Lakitelki Népfőiskola Alapítvány és a Magyar Újságíró Körök közösen kaptak engedélyt egy Kölcsey-díj kiadására, tehát a Kölcsey-díj nem állami díj. Ott tudtam meg, hogy én is belekerültem a kitüntetettek körébe: *Bíró Zoltán, Dippold Pál* társaságába. *Lezsák Sanyi* a közösségnek bejelentette: egyébként hamarosan Lakitelekre költöznek. Csak összenéztünk, szó nincs róla, hát hova költöznénk egyelőre még. Aztán ha már így történt, nézzünk széjjel mégis Lakiteleken. Egyszercsak azt mondta Eszter: „Te nézd csak meg azt a házat!" Megállok a ház előtt, ki volt írva, hogy eladó. Akkor menjünk be, és olyan otthon éreztük magunkat, ráadásul a mi pénzügyi kereteinken belül volt. Így történt, hogy megvettük a házat, aztán leköltöztünk Lakitelekre, éppen a 70 éves születésnapomra. De csalódtunk Lakitelekben – emberileg is. Legnagyobb döbbenetünkre kiderült, hogy ahol Lezsák elindította az MDF-et, az ember

valami polgári szellemet várt volna, erről szó sincs. Az egy kifejezetten MSZP-s fészek, meghozzá nagyon erőteljesen, mint hogyha nem is lett volna '89 – hihetetlen. A „sátor-ügyet" szégyennek élik meg. A népfőiskola és a falu között a legcsekélyebb kapcsolat sincs.

Másfél évvel ezelőtt aztán Eszternél betelt a pohár, mert nem volt munkahelye. Ő Tatán nőtt föl, a Lányi villa az volt a családi házuk, anyai nagyapja *Lányi Andor*, járásbírósági elnök volt. Így marad meg ennek a háznak a neve: Lányi villa. Eszter édesapja is itt él. Tatán közösen is felléptünk. Eszter színésznőként verseket hozott, én pedig citera-műsort adtam, illetőleg novellákat olvastam fel. Tavaly január 3-án Eszter könyvtárossá avanzsált.

Mi jut eszedbe arról a szóról, ha azt hallod, hogy hivatás?

Most nézd nem azért válaszolok így, mert egy lelkésszel állok szemben, de őszinte meggyőződésem, hogy a hivatás olyan, ami még megszületésünk előtt elindul. Azt az Isten beletáplálja valakibe. Olyan mint a bibliai talentum. Beletáplálják és kutya kötelessége az illetőnek azzal a hivatással élni és felmagasztosítani. Nagyon nagy dolognak tartom, Istentől eredőnek tekintem a hivatást. Talán a legnagyobb ajándék, amit az ember az életén kívül kaphat a jó Istentől.

Hogyan hallhatja meg ezt a hívást az ember?

A részleteket hagyom. Volt egy lelkileg nagyon megroggyant pillanatom, amikor nem bírtam tovább és térdre rogytam, és nagyon sokáig imádkoztam a jó Istenhez: „Uram, Istenem! Tulajdonképpen most hogy állok én? Ki vagyok, mit kell tennem?" És akkor megvilágosodott előttem, hogy hiszen Kecskeméten az emberek úgy vettek körül, mintha tanító bácsi lennék, hát akkor az lesz a dolgom, hogy megpróbálok segíteni, ahol elfogadják tőlem, segíteni gyerekeknek, felnőtteknek, és akkor valóban ez lett a fő utam.

Egy rövid jelenetet hadd mondjak el illusztrálásként: egyik Japán utamról haza érkeztem. Szombat reggel volt. Még azon a napon lementem Békés megyébe Kamutra. Pici, egykori tanyaközpont volt, most már önálló falucska. Az ottani kis kultúrház igazgató nénije megkérdezte: *„Milyen volt Japánban?"*, mert a rádióban hallotta, hogy megérkeztem. És kérdezi az egyik bácsi: *„Maga volt Japánban?" „Igen, ma jöttem haza."* Összepakolta a hangszerét és indult kifelé... *„Maga nem fog ide hozzánk eljönni." „De Bandi bácsi, itt vagyok, hát látja!" „Á, nem stimmel itt valami, aki olyan ember, hogy Japánban is tudnak róla, az nem fog ide lejönni hozzánk."* És tudod, ilyen furcsa esetekkel sokszor találkoztam. Mert például azt a megszólítást, hogy „művész úr" egy embernek engedtem meg, egyetlen egynek, a fodrászomnak. De ennek nagyon komoly oka volt. Mert, ha én úgy érkeztem, hogy éppen ültek ott, vagy tízen, akkor a Sanyi bácsi engem lehordott: "Művész úr! Hát elkésett! Ekkor meg ekkor beszéltük meg, most mit csináljak el fog késni a koncertről?!" – és akkor mondta a vendégeknek, kérem legyenek egy kis türelemmel. Ő volt az egyetlen aki úgy tudott velem gorombáskodni, mint senki más. Azért mondtam, hogy a legnagyobb rangot kaptam az általános Matyi bácsit.

Tudod az erőműben mindig a fizikai állományban dolgoztam, büszke voltam a saját munkámra. És amikor átkerültem ebbe az úgynevezett művészvilágba... na itt is elmondok egy apró jelenetet, ami jellemző.

A Vigadóban történt. Akkor adták át a felújítás után. Annak a megnyitó előadása volt, és arra meghívtak engem is. Nagy megtiszteltetésnek vettem. Többen ott beszélgettek, én meg ültem egy sarokban, és fogtam a hangszeremet. Egyszer odajön hozzám *Sinkovits Imre:* „Áruld el, te miért nem ülsz oda hozzánk?" – „Én egyszerű fizikai dolgozó vagyok!" – „Ne bolondozz! Szerény vagy kisebbségi érzésed van.." – „Hogyne lenne... Látom a nagyon ismert arcokat – ott volt *Bessenyei, Bánffy* –, hogy mennék én oda?" Erre azt mondja: „Látod, milyen butaság ez! Akik most itt vannak ebben a helyiségben, azok közül te tudsz legjobban citerázni, de verset mondani nem tudsz, azt mi tudunk, hát akkor mi a különbség? Na gyere csak!" És akkor bevitt közéjük.

A másik ilyen nagy barátom lett, akire meghatódva emlékszem, *Simándy József*. Nagy álmom volt, hogy egyszer kezet foghassak vele. Aztán később az úgynevezett Józan Élet Szövetségben tiszteletbeli társasági elnökök voltunk mind a ketten. Így akaratlanul barátság szövődött közöttünk. Egyik karácsonykor náluk ebédeltünk, s az volt a karácsonyi ajándéka, hogy nekem, csak nekem, négyszemközt elénekelte a „Hazám, hazám" áriát minden kíséret nélkül. „Ez csak a tied..." Hát gondold el, micsoda ajándék ez! Egyszer rá tudtam venni arra, hogy leutazzon velem Tiszakécskére. És citerazenekari kísérettel *egy* Simándy énekelte Schubert Áve Mariaját... és képes volt ezt megtenni. Halála előtt egy héttel még fölhívott telefonon, hogy elbúcsúzzon. Azt mondta, ne sirassuk, mert lehet, hogy odaátról többet tud segíteni ennek a szegény kis országnak. A nagy Bánk bán még ott is erre gondolt – a halálos ágyán. Na engem ez a két ember nevelt a művészi pályán: Sinkovits és Simándy. Ők irányították szellemileg, lelkileg az életemet, hogy hogyan gondolkozzam, hogy fogadjak bizonyos dolgokat. Ha elbizonytalanodtam, akkor hozzájuk mehettem, mert sok mindent nem értettem, ami közöttük történt. Például nekem az teljesen szokatlan volt, hogy mindenki tegezi egymást. Munkás világban olyan nincs, hogy egy fiatal csak úgy letegez egy idősebb szakembert, ott ez nem szokás. Emitt viszont az lett volna a sértés, ha az ember nem kezdi el azonnal visszategezni. Aztán végén ezt is megértettem, megszoktam. Ma már utálok magázódni. Senkivel nem szeretek magázódni, olyan szakadékot érzek, főleg ha kedvelem, becsülöm az illetőt. Amikor megismerkedtünk azért volt az, hogy hát akkor szerbusz, olyan magabiztosan, magától értetődőnek éreztem – ez is olyan, hogy az ember megérzi. Mert van, akivel semmilyen körülmények között nem volnék hajlandó tegeződni. Előfordult, hogy nem fogadtam a tegezést, nem azért mert különbnek érzem magam, hanem mert olyan kisugárzása volt, amilyen.

Pribojszky Mátyás

Húsvéti locsolás

Béni bácsi kedvetlenül forgatta bütykös ujjai között az apró, eldobható, kétélű önborotvát. Az apjától örökölt ősrégi nyeles borotvához szokott, de azt a fia, amikor egy hónappal ezelőtt beköltözött hozzájuk a tanyáról, elvette tőle, mondván, veszélyes lehet a gyerekekre. A pamacsot is kidobták, pedig még jó volt. Az öreg mélabúsan kente markából ráncos arcára a habot és ráfintorgott a tükörképére.

– Vén bolond! – korholta önmagát. – Kellett neked a kényelmes, városi élet, mi? Megkaptad! A négy falat, azt...

Morogva kaparta a három napos szőrzetet. Zsuzsika, a menye, váltig veszekedett vele, követelte a naponkénti borotválkozást, de hiába: így is nagy engedmény volt, hogy hetente kétszer vállalta.

Ez most soron kívüli: ünnep, húsvét, s neki fontos dolga volt. Elhatározta, hogy örömöt szerez a fiának, ha már befogadták, gondoskodnak róla. Nyolcvankét évet, egy egész életet hagyott maga mögött. Sírva jött el, de nem volt választása: a hirtelen érkező iszonyatos vihar a rozzant vályogépületet úgy roggyantotta össze, mint a kártyavárat, őt is a csoda mentette meg: éppen a malacokat próbálta beterelni az ólba, különben... ajaj! Ott feküdne a felesége mellett! Bizony az lett volna a legjobb! Ötven évig éltek kettesben a tanyán, nem is vágytak el onnan sehová. S most, tessék... itt a nagy városi kényelem, de asszony nélkül.

Igenis, megmutatja ezeknek az elpuhult, nyavalyás városiaknak, miként tiszteli meg a hagyományt egy igazi, magyar parasztember. Napok óta kotyvasztotta-keverte a mindenféle üvegekből, tubusokból összelopkodott „kölnivíz alapanyagát“, amivel majd körbelocsolja a szomszédasszonyokat. Jó szaga lett! Betöltötte egy fehér kólásüvegbe, lekötötte ritkaszálú vászonnal - egyik viseltes gatyája szárát áldozta fel, még a felesége szőtte neki –, már csak a verset kellett felidéznie, amit nem mondott vagy húsz éve, de azzal nem lesz semmi gond. Kalapjára piros pántlikát kötött – szóval minden olyan volt, mint régen, a hajdani szép, dalias időkben, amikor még bandákba verődve járták sorra a tanyavilágot. Hogy berúgtak? Hát istenem, az vele jár a locsolással! Muszáj inni, ha kínálják az embert!

Sietnie kellett, mert hamarosan hazaérkezik a család, Isten tudja, honnét, és a szomszédok is mozgolódnak - tisztán ide hallatszott a liftajtó csapódása. A mellettük lévő lakásból is átszűrődtek a zajok a vékony falakon. Vilma, ez a kifestett, özvegy dáma nagyot fog nézni, ha majd beállít hozzá, ilyet még úgyse látott.

De miért is várna a családra? Addigra két-három szomszédot lerendez, s akkor még ott a többi emelet, négy-négy lakással.

Magára kapta a kabátját, fejére illesztette a feldíszített kalapot és a „kölnivizes“ üveggel a kezében, hetykén kopogtatott Vilma ajtaján. Bentről éktelen kutyaugatás válaszolt és egy bosszús férfihang:

– Ki a jó franc az éppen ilyenkor? Várasz valakit?

– Vár a fene, egyéb se hiányozna. – Nyílt az ajtó és ott állt a vörös hajú, agyonfestett dáma, csipkés kombinéban, mögötte atlétatrikós, nagy darab férfi bámult át a vállán, kezében dobozos sörrel. Arcuk megnyúlt, amikor a felpántlikázott öregember megláttak.

De Béni bácsi se látott, se hallott, hanem ünnepélyesen rázendített a mondókájára.

– Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam, El akart her... – de csak eddig jutott.

Vilmáék végre felocsúdtak és éktelen röhögésbe törtek ki.

– Ki ez? – kérdezte a férfi. – Csak nem a titkos udvarlód? Vagy koldus? Adj neki valamit. Hé, öreg, akar inni egy sört?

– Ne, hagyd csak, ismerem – jött zavarba Vilma. – Itt lakik a szomszédban. Nézze, bácsikám , hagyja ezt a bolondozást, ne tegye nevetségessé magát, tudhatná, hogy ez városban már rég nem divat – és ismét erőt vett rajta a kacagás. – Na menjen már, menjen! – fuldokolt a nevetéstől, és az ajtót bevágta az öreg orra előtt.

Béni bácsi megkövülten állt, kezében a szagos vízzel teli üveggel. Hogy van ez? Ő bolondozik? Mert, ha Vilmácskának nincs ura, akkor az az ember ki volt? Bizonyára rokon. Mi bajuk, hogy nem fogadják jó szívvel az ő húsvéti köszöntését? Valamiben megzavarta őket?

A következő ajtóhoz lépett, hátha otthon vannak.

– Mindjárt! – válaszoltak bentről a csöngetésre. Fiatal lány nyitott ajtót. Mosolygó szája tátva maradt a meglepetéstől.

– Csókolom - köszönt hökkenten, de látszott rajta, hogy erővel fojtja magába a kitörni készülő nevetést. – Apuékat tetszik keresni?

– Inkább az anyját, kislány. És persze, magát is. Locsolni jöttem!

– Tessék... ? – Ekkor ért oda a mama. – Ki az? – kérdezte.

Béni bácsi, nem várt tovább, hanem fújni kezdte, ahogy illik:

– Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam... Kék ibolyát láttam...

– Jaj, de aranyos! – sikoltotta a lány. – Hogy a bácsi milyen vicces! Nézd, anyu, egy kéregető! Adjunk neki pénzt.

Az anyja azonban korántsem volt ilyen elnéző.

– Kérem, ne haragudjon, elhiszem, hogy jót akar, de mi komoly, művelt emberek vagyunk, az ilyen vásári mutatványokból nem kérünk. Nem szégyelli magát, idős, meglett ember létére itt cirkuszolni? Még szerencse, hogy a férjem nincs itt itthon – s már zárta is az ajtót.

Béni bácsi értetlenül ácsorgott egy ideig. Mifélék ezek a városiak? Azért haragszanak, mert megtiszteli őket? Még hogy kéreget... ! Vagy még sosem hallották, hogy húsvétkor az illendőség úgy kívánja, hogy a fehérnépet meglocsolják? Örüljenek, hogy nem vödörrel érkezett.

Még egy utolsó próbát tett. A következő lakásból csinos fiatalasszony nézett ki a csöngetésre. Arcán csodálkozás tükröződött.

– Mit óhajt, kérem?

– Zöld erdőben jártam, kék ibolyát láttam. El akart hervadni, szabad- e locsolni? – darálta elszántan az öreg. Már kapta is elő az üveget és emelte volna, de az asszonyka rémülten felsikoltott.

– Segítség! Ez az ember megőrült! Meg akar támadni!

Kivágódtak a lakások ajtajai, egy melegítős férfi lefogta az öregembert, kicsavarta kezéből az üveget.

– Mi van ebben? Pfuj, de büdös! Mit akart ettől az asszonytól?

– De hát én... én csak... – hebegte kétségbeesve Béni bácsi. – Eresszenek! Félreértik a helyzetet... Húsvét van!...

– Jézusom – nevetett fel egy nő –, ez a szegény ember locsolkodni akart. Hát persze, a gyerekei tanyáról hozták fel, éppen tegnap panaszkodott a menye, hogy mennyi baj van vele, örökké láb alatt van, nem tud mit kezdeni magával. Bácsika, figyeljen rám, menjen szépen vissza a lakásukba, és gyorsan dugja el az üvegét, mert ha Erzsike meglátja, a fején veri szét. Na, húzza a csíkot, amíg szépen mondom! – és tuszkolta maga előtt.

Béni bácsi végre megértette, hogy amit tett, az helytelen, legalábbis a városiak szemében. Nagyon elszégyellte magát.

– Ne haragudjanak..! – motyogta. Pántlikás kalapját maga előtt tartva megindult a lépcsőház felé, a liftbe nem mert beszállni egyedül. Amikor leért az utcára, a szagos vízzel teli kólásüveget bedugta a zsebébe.

Alig ment egy háztömbnyit, amikor látta, hogy a fia és a menye akkor érkezik haza autóval az unokákkal együtt. Tudta, hogy öt perc múlva mindenről értesülnek és akkor... óh, nem, nem, akkor inkább a halál!

Béni bácsit heteken át körözte a rendőrség.

Másfél hónap múlva találták meg a tanya romjai alá bebújva. Ott feküdt az öreg, holtában is szorongatva a „kölnivizes“ üveget.

Az orvos végelgyengülést állapított meg...

A temetésekor Erzsike, a meny, keresztet vetett és halkan megjegyezte:

– Talán jobb is szegénynek. Már nem volt beszámítható. Képes lett volna körbelocsolni a házat! Micsoda blama!

A férj nem szólt semmit. Ő sejtette az igazságot. Könnyei végigfolytak az arcán, de nem törülte le.

Az unokák jókedvűen vihorásztak. Végre visszakapják a szobájukat! Amúgy sajnálták az öreget, jókat lehetett derülni rajta. Olyan muris volt a tájszólásával, meg ahogy örökké a múltat emlegette, s még a videót se tudta kezelni.

Csak a haverok elől kellett bújtatni, nehogy meglássák...

Lélektől lélekig…

Furcsa, de sorsszerű történések gazdagítják az életünket. Egészen biztos vagyok abban, hogy semmi nem történik véletlenül. A Sors mindig küld jeleket, amivel felhívja a figyelmet a földi halandó számára láthatatlan összefüggésekre. Néhány héttel ezelőtt még azt sem tudtam, hogy létezik a *Lutherrózsa* újság. Most pedig az újság hasábjain oszthatom meg Önnel, kedves Olvasó, – kicsit rendhagyó módon – a gondolataimat a segítő szakmáról. A saját hivatásomról. Egészen biztos, az sem véletlen, hogy éppen Advent idejére jutott nekem ez a – számomra megtisztelést jelentő – kedves felkérés.

Segítő foglalkozásban dolgozom immár 30 éve. Valódi hivatásként élem meg, aki ismer láthatja eyt. Egy nevelési tanácsadó létrehozása volt a feladatom a pályám kezdetén. Nagy odaadással tettem mindent, ami ezzel együtt járt. Most visszatekintve látom, érdemes volt. Nagyon sok munka ráfordításával – örömömre – elfogadottá vált ez a szakma, hivatás az ellátásra kijelölt körzetben. Remek kollégákkal dolgozhatok együtt. Valamennyien komolyan veszik a hivatásukat. Szeretem ezt a munkát. Jó érzés, hogy segíteni tudok. Szeretem látni a reményt, a csillogást azon gyermekek, szülők, családok szemében, akik a közreműködésemmel túljutnak sorsszerű nehézségeiken. Arra is nagy hangsúlyt helyezünk közösen úgy, hogy a terápia végezetéül „útravalót" fogalmaz meg magának a segített: „hogyan tovább?", illetve „mit tanultam a nehézségeimből?".

Felemelő érzés megélni, amikor így egymásra talál két ember, amikor azonos hullámhosszon éreznek, majd „elgördülnek az akadályok", és az élet mehet tovább.

De mi a helyzet, amikor a segítő elfárad?

Nehéz tudomásul venni. „Csak egy múló állapot!" „Majd jobb lesz!" „Kicsit elfáradtam!" „Jön a front!" – mondunk hasonlókat, és mondtam én is.

Igen, még egy jelzésre szükség van, hogy észre vegyem , magamra is figyelnem kell... Ez pedig: rosszullét, kórház, legyengült állapot. Rövid ijedtség, de gyors talpra állást imitálok. Nem, mégsem megy!

Ekkor elgondolkodtam: ez már több lépcsős üzenet. Ha segíteni akarok hosszú távon, észre kell vennem, most nekem van szükségem segítségre. Észre kell vennem, hogy elfáradtam, sebezhetővé váltam: családomban betegség, szerettek elvesztése, de én csak tettem a dolgom. Munkahelyem átszervezésével energiáimat megtöbbszörözve tovább dolgoztam... de elfáradtam.

Nem, azt nem szerettem volna, ha a családom, kollégáim gyengének látnak huzamosabb ideig. Gondoltam, nekik „ép" emberre van szükségük. Mindent megtettem azért, hogy elhiggyék. Aztán egyszer csak beláttam: nekem van szükségem segítségre. Győzködtem magam, hogy fogadjam ezt el, és tegyem meg a lépéseket akkor is, ha eddig ez nem így volt Hidd el, most ezt kell tenni, mondogattam magamnak, és mondták a kollégáim is.

Tudtam, szükségem van valakire, aki meghallgat, aki egészben lát engem. Nem csak a vérnyomásomat, nem csak egy-egy szervemet. Eldöntöttem, szakorvoshoz megyek

És hogy is van ez?

Az volt a kívánságom, hogy segítséget kapjak, mint egész ember. Ember, akinek most a lelke is labilis egy kicsit.

Időpontot kaptam, de váratlanul ismét kórházba kerültem. Miért? Miért? – tettem fel magamnak a kérdést. Ez nem lehet véletlen. Mi ennek az üzenete? Próbáltam megfejteni, de hiába. Aztán pár hét és újabb időpontot kértem.

Elmentem az adott időpontban. A találkozás első perceiben már sírtam. Éreztem, jó helyen vagyok. Megengedem magamnak, hogy gyenge legyek. Veszem a bátorságot és végre átgondolom és magamnak is megfogalmazom, igen, kicsit sok az, ami mostanában velem történt.

„...és mindent elfojtott" – mondta a doktornő. Ekkor már én is meg mertem fogalmazni magamnak. Hiszen jól esett, hogy kimondták helyettem.

A vizsgálatot követően meghallgattam meggyengült egészségi állapotom okát, a terápia lehetőségét a mosolygós doktornőtől és egyfolytában hálás voltam a sorsnak, hogy ideirányított.

Már a búcsúzáshoz közeledve a határozott, az orvosi hivatása magaslatán álló doktornő egy mondatából éreztem, szemében kicsit más fényű csillogásából láttam, az ő lelke is fáj. Óvatosan, de nagyon őszintén kérdeztem.

Aztán hallgattam, figyeltem arra, amit mond. Éreztem minden rezdüléséből, hogy neki is nehéz. A sors őt sem kíméli. Beteg a társa, akit az égiek mellé rendeltek, aki nélkül nehezek a mindennapok, ugyanakkor ezt a szeretett párja nem láthatja rajta. Mellette erősnek kell lenni, hiszen abból merít erőt ő is a gyógyuláshoz. És a hite, a szeretete segítette őt ebben.

Egy pillanat alatt egymásra találtunk A LÉLEK utcájában találkoztunk. Beszéltünk, ki-ki a hivatásáról. Alig pár mondatban, de értettük egymást. Mindegyikőnk egyszerre töltötte be a segítő és a segített szerepét. Szinte szavak nélkül értettük egymást a rövid csendben is. Imámmal segítek – így váltunk el egymástól.

Aztán jöttek a következő találkozások, kezelések, mindig az orvosi hivatás magaslatán kaptam a segítséget. A kezelést követően aztán ismételten találkoztunk a lélek utcájában.

Éreztem, különös üzenete van, amikor a sors oly módon hoz össze két embert, hogy azonos hullámhosszon éreznek, amikor a lélek üzenete erősebb, mint a szavaké. Mondhatom, mostantól egészen új fényben látom a hivatásomat.

Zacher Anna

Miért választottad a védőnői hivatást?

A családunkban négyen vagyunk testvérek és én vagyok a legidősebb, így már gyermekként megtapasztaltam, hogy milyen jó segíteni másokon. Különösen a legkisebb testvéremen gyakorolhattam a féltő, védő pótmamai szerepet. Tiszteltem a csákvári védőnéninket, aki szeretett hozzánk jönni és jó példája volt ennek a hivatásnak.

Mit tartasz nehézségnek hivatásodban?

Jelenleg Családvédelmi védőnőként az a legnagyobb gondom, hogy szembesülnöm kell nem kívánt terhességüket hordó szülőkkel és sok nagyon nehéz élethelyzettel, szociális problémás családdal. Minden hozzám fordulóval elbeszélgetek és keressük közösen a kivezető utat, de súlyos gondjaikon én kevés vagyok, hogy segítsek, viszont tudom, hogy a mi Teremtőnk tud segíteni. Minden emberért imádkozom, aki bejön hozzám. Tudom, hogy Isten kinyújtja mindenki felé a kezét és nem akarja, hogy egy is elvesszen. Életemmel és szavaimmal erről szeretnék bizonyságot tenni.

Mi ad örömöt a nehézségek legyőzéséhez?

A legnagyobb örömöm, hogy az én Uram és Istenem szóba áll velem és az Ő szeretetét továbbíthatom. Túlláttat a nehézségeken és az „Élet játéka" szerint minden helyzetben keresem azt, aminek lehet örülni, és másokat is erre bíztatok. Jelenleg különösen van okom az örömre és a hálára, mert férjem túl van egy műtéten és jól van , lányunk egy csodálatos kislánynak adhatott életet és szépen fejlődik. Másik két gyermekünk életét is az Úr oltalmában tudhatjuk.

Szégyen lenne, ha panaszra nyílna a szám, de ha nem lenne ilyen problémamentes az életünk, akkor is, hisz jól tudja a mi Mennyei Atyánk, mikor mire van szükségünk. Megengedhet nehézségeket azért, hogy rádöbbenjünk, minden dolog Tőle jövő ajándék az életünkben, nincs véletlen, és Övele minden gondot könnyebb elhordozni. Nem által bennünket azzal, hogy nem leszel beteg, meggazdagodsz ha követsz engem, de a békesség és a megelégedés csak Tőle jövő ajándék.

Felhívás

A Tatai Evangélikus Gyülekezet
2006-ban ünnepeli legújabbkori megalapításának
80 éves évfordulóját.

Ebből az alkalomból, gyülekezetünk **orgonavásárlást** tervez.
Ezért *kéréssel* fordulunk mindazok felé, akik e nemes célt támogatni szeretnék.

Az evangélikus (lutheránus) egyház fennállása alatti mintegy félezer évben számtalan korállal (ami evangélikus sajátosság) ajándékozta meg az egyetemes zenei kultúrát. Ennek *további ápolását, a zenei elkötelezettségünk naponkénti megerősítését* szolgálja – reménységünk szerint – e szép terv megvalósulása is.

Tudnivalók

Gyülekezetünk "orgonajegyeket" készített ***5000-, 2000-, 1000 Forint értékben*** melyeket sorszámmal láttunk el és egyházközségünk pecsétjével, lelkészünk aláírásával egyenként hitelesítettünk.

Fontos!

Orgonajegyeket csak az erre kijelölt helyeken vásárolhatnak. Egyházközségünk Vezetősége senkit nem bízott meg pénzgyűjtéssel!

Orgonaszentelés időpontja:
2006. augusztus 19.

Orgonajegyek az alábbi helyeken kaphatók:
ANGYALOK és TÜNDÉREK GALÉRIA – DIVATHÁZ Tata, Hajdú u. 14. TEL.: **481-246**
AGRODISCONT Gazdabolt Tata, Arany János u. 4. TEL.: **384-456**
BETHESDA BT – Tata, *Dr. Nagy Erzsébet*, okleveles kántornál **487-834**
KONTAKTVILL Villamossági Szaküzlet – Tata, Környei u. 6. TEL.: **487-770**
STELLA Könyv és Kegytárgybolt – Tata, Kapucinus templom mellett
Tatai Evangélikus Templom Bárány u. 2. Vasárnaponként 9^{30}-10^{00} között.
Tatai TERRANOVA Márkakereskedés Környei u. 6. Tel.: **380-410**
Támogatását szívesen fogadjuk alapítványunk számlaszámára is.
Tatai Evangélikus Kistemplomért Alapítvány, 18607956-1-11

Smith's Fotó

H-2890 Tata
Ady Endre út 4/a.
Tel./fax: 06 34/586-023

H-2800 Tatabánya
Dózsa György út 58.
Tel.: 06 34/305-116

Képkidolgozás fényes és matt papírra 30x91 cm-es méretig!!!

Kristály miniurnák

Amióta civilizáció létezik, az ember természetes igénye, hogy elhunyt szeretteinek földi porhüvelyét a közelében tudja. A több mint 100 éves múlttal bíró hamvasztásos temetés ezt az ősrégi, mélypszichológiai igényt segíti. Sokan vannak, akik eddig is szerették hamvait környezetükben helyezték el. Ehhez kínál egyedi megoldást, hogy elhunyt szerette hamvait kristályba zárva méltó helyre kerülhessenek. A kegyeleti ékkövek azok számára nyújtanak segítséget, akik, magas művészi színvonalon, nemes anyagokból elkészített emléket kívánnak állítani szeretteiknek.

Bővebb információ:
LIBITINA KFT
34-487-847

TERRANOVA
MÁRKAKERESKEDÉS
Hőszigetelő alapvakolatok, csemperagasztó rendszerek
2890 TATA, Környei u. 6.
34/380-732 • 20/9268-130

Bethesda Bt.
Dr. Nagy Erzsébet
belgyógyász szakorvos, hagyományos kínai orvos
TATA, VÁRALJA U. 2.
Tel.: 34/487-834
Csak előzetes bejelentkezés alapján!

„TATAI EVANGÉLIKUS KISTEMPLOMÉRT"
Alapítványunkat adójának egy százalékával *közvetlenül* támogathatja!
Számlaszámunk:
63500172-11024910

Evangélikusokat keresek!
Kérem mindazokat, akik tudnak a környezetükből **evangélikusokról,** hogy címüket jutassák el hozzám! Köszönöm – *fm*

Készült a tatai **SOLLERS** Nyomdában.
Felelős Szerkesztő: *Franko Mátyás*
Külön köszönet az olvasó-szerkesztőnek: *Dr. Túri Róbertnek* a segítségért.

Kérés...

Szeretettel kérem mindazokat, akiknek birtokában van valamilyen *fénykép, dokumentáció*, mely a tatai evangélikus gyülekezet múltjáról (konfirmációk, ünnepek, testvér-gyülekezeti alkalmak stb.) tanúskodik, hogy azokat *másolás céljából* számomra eljuttatni szíveskedjenek. (Természetesen házhoz is megyek.) Szóbeli hirdetésemre eddig is jelentkeztek néhányan – köszönet érte. A dokumentumokat gondosan őrzöm, illetve lehető leggyorsabban visszajuttatom őket tulajdonosainak. Mindenki együttmunkálkodását előre is köszönöm, s bízom benne, ebben az esztendőben valamilyen kiadvány formájában ezek a dokumentációk visszaköszönnek ránk.

Franko Mátyás

Ima a IV. századból

Az ÚR legyen előtted, hogy az igazat mutassa.
Az ÚR legyen melletted, hogy a karjaiba zárjon és minden veszélytől megvédjen.
Az ÚR legyen mögötted, hogy megőrizzen a gonosz alattomos támadásától.
Az ÚR legyen alattad, hogy elkapjon, amikor zuhansz.
Az ÚR legyen benned, hogy megvigasztaljon, amikor szomorú vagy.
Az ÚR legyen körülötted, hogy megoltalmazzon, ha mások neked mennek.
Az ÚR legyen fölötted hogy megáldjon Téged.
Így áldjon meg téged a Jólsten ma holnap és mindörökké!